TBKP Program Tasarısı tartışmaları için TİP MK ve TKP MK tarafından ortak yayınlanmaktadır

yeni yol

1 Kasım 1987, Sayı: 1

Bütün ülkelerin proleterleri birleşiniz!

DUYURU

TKP ve TİP'in Merkez Komiteleri, her iki partinin genel sekreterlerini, iki partinin birleşmesiyle oluşacak olan TBKP' nin faaliyette bulunmasını legal olarak başlatmak, bunun için gerekli hazırlıkları yapmak, amacıyla, politik göçmen olarak bulundukları yurtdışından Türkiye'ye dönmekle görevlendirmiştir.

Her iki partinin yönetimleri, halkımıza karsı yüklenmiş oldukları sorumluluğu her şeyin üstünde tutarak oybirliğiyle almış oldukları bu kararın gerekçesini kamuoyuna duyurmayı gerekli saymaktadır.

Gelişmeler ülkemizi bir süreden beri tarihsel bir yol ayrımına getirmiş bulunuyor. Ülkemizde iktidardaki güçlerin bugüne kadarkı antidemokratik politikası ve rejimiyle istikrarsızlık ve askersel darbeler ortamından kurtulamayacak, ya da yeni bir politika ve yeni bir rejimle demokratikleşmeye yönelecektir. Çok olumsuz koşullarda yapılan referandum, konusu son derece sınırlı olsa da, halkımızın iradesinin bu yola girmek olduğunu, ama bu yolda aşılması gerekli çok büyük engellerin de varlığını koruduğunu ortaya koymuştur. Günümüzde otoriter, antidemokratik bir rejimin sürekli kılınmak istendiği apaçıktır ve erken seçimlerin gündeme getiriliş biçimi de egemen güçlerin bu niyetini açıkça göstermiştir. Hükümet yasal muhalefet partilerini eşit olmayan koşullarda seçime katılmaya zorlamakta, sosyal demokrasinin daha solundaki politik partilere ise hayat hakkını bile tanımamakta ayak diremektedir.

Oysa iç ve dış gelişmeler artık Türkiye'de komünist hareketin legalleşmesini, politik göçmenlerin yurda dönmesini, politik tutukluların salıverilmesini. Politik yaşamın gündemine demokrasinin pratik bir ihtiyacı olarak getirmiş bulunuyor. Bu ihtiyaca komünist hareketin birliğini sağlamakla daha güçlü bir yanıtın verilebileceğini, TBKP' nin kurulacağının kamuoyuna duyurulmasının yarattığı olumlu yankılar göstermiştir. Ülkemizde yaşanan süreç göstermiştir ki, yasaklı demokrasilerin istikrarsızlığa, istikrarsızlığın askeri darbelere ve askeri darbelerin yeniden yasaklı demokrasilere yol açtığı kısır döngünün kırılabilmesi, komünist hareketin legal çalışabildiği demokratik bir

Arkası 2. sayfada

Boran yoldaşın anısı TİP ve TKP'ye yol gösterecektir

İşçi sınıfının, Türk ve Kürt halkının değerli evladı Behice Boran yoldaş'ımızı, genel başkanımızı yitirdik. O ülkemizde barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinin yılmaz bir savaşçısı, uluslararası komünist hareketin seçkin önderlerinden biriydi. Boran yoldaş ateşli bir yurtsever ve enternasyonalistti. Onun komünist kişiliğinde direngenlik, kararlılık ve mü-

Arkası 2. sayfada

PROGRAM TARTIŞMASI İÇİN ortak yayın organı

Brüksel'de yapılan Basın toplantısında TİP Genel Başkanı Behice Boran ve TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşlar tarafından TKP ve TİP' in birleşme kararı ve ortak Program tasarısı üzerine kamuoyuna geniş açıklamalar yapılmıştır. Böylece, her iki partinin birleşme yönünde yaptıkları ortak çalışmalar yeni bir aşamaya yükselmiş, TKP ve TİP örgütlerinde tartışılan ortak program tasarısının, şimdi kamu oyu önünde açık olarak tartışılmasına geçilmiştir.

Her iki partinin üst organları, "TBKP Program Tasarısı" adını taşıyan belgeyi tek bir yayın organında açık olarak tartışma kararı almışlar ve bu karar uyarınca TİP ve TKP üyelerinden oluşan bir Yazı Kurulu oluşturarak, **YENİ YOL** adı altında, elinizdeki yayın organını kurmuşlardır.

YENİ YOL, "TBKP Program Tasarısı" üstüne yapılacak olan parti içi tartışmayı sayfalarında yansıtacaktır.

Gerek TKP ve gerekse TİP'in ülke ve yurtdışı parti örgütlerinde yapılan tartışmalarda, parti komitelerinin, üyelerin, ve sempatizanların dile getirdikleri görüş, eleştiri ve öneriler, parti yerel örgütlerince **YENİ YOL**'a iletilecektir. Parti üyeleri, sempatizanlar gazeteye görüşlerini doğrudan doğruya da postalayabileceklerdir.

YENİ YOL, aynı zamanda kardeş Sol Birlik partilerinin, öteki devrimci sol parti ve örgütlerin, program tasarımıza ilgi duyan tüm siyasal hareketlerin, sendikaların, meslek örgütlerinin, gençlik ve kadın derneklerinin, üniversite, basın mensuplarının, aydınlarımızın ortak program tasarımıza ilişkin görüşlerini de dikkate alacak, değerlendirecektir.

YENİ YOL, "TBKP Program Tasarısı" nda yer alan başlıca yeni doğrultular üzerinde aydınlatıcı makaleler yayınlayarak, program tasarısının tartışılasına yardımcı olmaya çalışacaktır. Yazı Kurulumuz, gazeteyen ulaşan bu türden yazıları da değerlendirecektir.

YENİ YOL'a gönderilecek olan yazıların okunaklı, eğer olanaklıysa daktilo ile yazılması ve mümkün olduğu kadar kısa olması Yazı Kurulu'nun çalışmalarını kolaylaştırmak bakımından önem taşımaktadır. (Yazıların en fazla üç daktilo sayfası olmasını öneriyoruz.)

Program tasarısında yapılması istenen değişiklikler, tasarıya eklenmesi düşünülen konular, görüşler, öneriler, programda nasıl yazılması isteniyorsa öyle formüle edilmeli. Aynı zamanda da değişiklik ya da ekleme önerisinin gerekçesi de yazılmalıdır.

YENİ YOL program tartışması boyunca, belirli bir periyoda bağlı olmaksızın, gerektikçe yayınlanacaktır.

YAZI KURULU

DUYURU

Başı sayfa 1'de

istikrar ortamının yaratılmasına bağlı kalmaktadır. İki partinin birliğini kişiliğinde temsil eden Genel Başkanımız Behice Boran yoldaşımızın ölümünün verdiği derin üzüntüyü geniş sol ve demokratik güçlerin bizlerle paylaşmaları, Türkiye'de komünist hareketin legalleşmesine yönelik güncel ve somut bir istek ve beklentinin doğduğunu gösteriyor. Türkiye demokrasi güçlerinin ayrılmaz bir parçası olan TİP ve TKP'nin yönetimleri bu yeni duruma uygun en doğru adım olarak seçim öncesinde en yetkili temsilcilerinin Türkiye'ye dönerek TBKP'nin legal olarak çalışmaya başlaması için gerekli hazırlıklarda ve girişimlerde bulunmalarına karar vermişlerdir.

TKP ve TİP yönetimleri bu kararın her iki partinin iç yaşamı açısından bir dizi yeni görevler, yeni sorumluluklar yaratacağının bilincindedir. Herşeyden önce her iki parti tarihsel birleşme kongresinin hazırlıkları içinde bulunmaktadır. Bu sürecin hızını kesmeden her iki parti, bütün gücüyle alınan karar doğrultusunda TBKP'nin legal çalışma hakkını fiilen almaya yönelecektir. Birleşme Kongresi'ni hazırlamaya yönelik her adım, aynı zamanda komünistlerin legale çıkmasına TBKP'nin legal bir komünist partisi olarak kurulmasına yönelik bir adım olacaktır. Öte yandan her durumda TBKP'nin birliğinin güvencesini sağlayan önlemler alınmıştır.

TKP ve TİP yönetimleri, Behice Boran yoldaşımızın acı kaybından sonra, iki partinin en üst sorumlularına büyük riskleri olan bu tarihsel görevi verirken çok ağır bir sorumluluk yüklendiklerinin bilincindedir. Ama biz bu kararı almakla içinde bulunduğumuz anda, tarihin tekerleğini ileri doğru döndürecek tek doğru adımı attığımıza inanıyoruz. Bu adımla yalnızca TBKP'nin çıkarlarını savunmuş olmuyoruz. Bütün politik göçmenlerin kendi iradeleriyle özgürce yurda dönmelerinin, bütün devrimci sol örgütlerin özgürce çalışabilmelerinin koşullarını pratikte yaratma mücadelesini başlatıyoruz. Komünistlere konan yasağın gölgesinde baskılara uğrayan tüm demokratik güçlerin politik özgürlüklerine eksiksiz kavuşmaları yönünde önemli bir adım atıyoruz. Aldığımız bu kararın genel anlamı ve özü, Türkiye'nin rotasını kesin olarak demokratikleşmeden yana çevirmek ve bu sürece komünistlerin azami katkısını sağlayacak koşulları, yasal çalışmayı başlatarak oluşturmaktadır. Böylece dünyamızın içinde bulunduğu kritik dönemde, ABD ile SSCB arasında nükleer silahsızlanma sürecini fiilen başlatacak tarihsel anlaşmanın eşiğinde, Türkiye'nin barış ve yumuşama sürecine daha aktif katkıda bulunmasını sağlayacak ulusal egemenliği güçlendirecek iç koşulların oluşması da hızlandırılmış olacaktır.

TİP ve TKP yönetimleri bu adımı atarken, yalnızca adım adım gelişen demokrasi fikrinin yarattığı güç birikimine dayanmaktadır. Biz bu kararımızın gerekçesinin bir dönem öncesine kadar kendileri de yasak çemberi içinde sıkıştırılmış, bugün de hakları sınırlanmış olan muhalefet partileri, sendikalar, demokratik örgütler, aydınlar tarafından anlaşılacağına inanıyoruz. Politik görüşleri nasıl olursa olsun tek tek her yurttaşımızın demokratik dayanışmasına ihtiyacımız vardır. Halkımıza güveniyoruz. Ülkemizin demokratikleşmesi uğruna açtığımız bayrak ancak demokrasi ve barış isteyen herkesin omuz omuza desteğiyle dalgalanabilecektir.

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

Türkiye İşçi Partisi
Merkez Komitesi

Boran yoldaşın anısı...

Başı sayfa 1'de

cadele en belirgin özelliklerdi. Boran yoldaş herzaman işçi sınıfının, demokratik ve sol güçlerin birliğini ülkemizin aydınlık geleceğinin güvencesi olarak kararlılıkla savundu. En sert mücadeleler içinde birlikçi yaklaşımının, birlikçi tutum ve anlayışın örneği oldu. Onun onurlu, mücadeleci, ilkeli yaşam çizgisi bugünün ve gelecek kuşakların yolgöstericisi olacaktır.

Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi, onunla birlikte başlayan ve tamamlanan her iki partinin Türkiye Birleşik Komünist Partisi olarak birleşmesi çalışmalarını en kısa zamanda ortak kongreyle noktalayacaklardır. Yine onunla birlikte çizilen Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin tarihsel görevi olan, komünistleri birleştirme görevini her iki parti kararlılıkla yerine getireceklerdir.

Behice Boran yoldaş, yurtdışında yaşama gözlerini yumdu. Ama onun yüreği her zaman ülkede atıyordu. Behice Boran yoldaş'ı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlıktan çıkararak ülkemizde onun etrafında oluşan büyük saygınlığı ve sempatiyi kırmanın mümkün olmadığı görülmüştür. Şimdi onu son yolculuğuna uğurlarken Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi inanıyorlar ki, bu gerçek ülkemiz insanları, ilericileri, demokratları, devrimci ve komünistleri, işçileri, emekçiler, aydınları, gençleri ve kadınları tarafından bir kez daha kanıtlanacaktır. Behice Boran yoldaş yurtdışındaki onbinlerce politik göçmenin Türkiye'ye dönüş ve demokrasi istemlerinin bir temsilcisi olarak da dönecektir.

Behice Boran yoldaşımızın aralıksız mücadele içinde geçen yaşamı ülkemizde demokrasinin kazanılması, barış ve demokratik yenilenme mücadelesinin ivme kazandığı bir noktada son buldu. Ama onun ölümü bile bu mücadelenin daha da yükselmesinde etkili bir rol oynayacaktır.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi her düzeyde birlik bayrağını sürekli yükselterek, ülkemizde demokrasinin kazanılması ve genişletilmesinde etkili bir rol oynayarak güçlecek, yasal çalışma hakkı için mücadelesini başarıya ulaştıracaktır.

Onun mücadeleci, onurlu anısı önünde saygıyla eğilirken, bir kez daha bu yolda kararlılıkla yürüyeceğimizi taahhüt ederiz.

12 Ekim 1987

Türkiye İşçi Partisi
Merkez Komitesi

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

ONURLU BİR YAŞAM

Başı 4. sayfada

elde edilebilmesi mücadelesinde **Boran**, başlıbaşına bir ağırlıktır. Bu süreç içinde **Boran, Aybar**'ın partiden istifa etmesi üzerine yeni kongreye kadar sürecek dönemde genel başkan olan parti kurucusu **Şaban Yıldız**'ın yanında genel sekreter olarak görev alacaktır.

Boran 1970 yılında yapılan **4. Büyük Kongre**'de parti başkanlığı görevine getirilmiş ve o günden son nefesine kadar 17 yıl boyunca partinin genel başkanlığı görevini yürütmüştür.

12 Mart 1971 askeri müdahalesiyle baskı rejimi bütün gücüyle sola yüklenirken, **Boran** ve yoldaşları tutuklanır ve askeri sıkıyönetim mahkemesi'ne sevkedilirler. **Boran**'ın askeri mahkemedeki savunması parti tarihinde olduğu kadar bütün sol, demokrat, yurtsever hareketin de onur belgesidir. Verilebilecek cezanın en ağırıyla 15 yıla mahkum olan **Boran** ve yoldaşları 1974 af yasası ile hapisten çıktıkları zaman partinin yeniden örgütlenmesi ve yeni programı direnilen çizginin somut ifadesi olur. Ondan sonraki iki kongrede, de 12 Eylül sonrası illegal örgütlenmede de, partinin başında **Boran**'dır. Bundan sonra nükleer bir savaş felaketiyle insanlığın topyekün yokolma tehlikesi, bunlara karşı mücadele, güç ve eylem birliği ve işçi sınıfının politik hareketinin birliği konuları bütün çalışmalarının, yazı ve konuşmalarının eksenini oluşturur.

Son gün, hastalığının ona bu olanağı verip veremeyeceğini tam olarak bilemeden gerçekleştirilen ortak basın toplantısında **TKP-TİP** birliği ile ilgili sözleri bu uğurda yıllarını vermiş ve henüz son noktası konmamış olsa da istediğine ermiş olmanın mutluluğunu taşır.

Boran, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı olarak 10 Ekim 1987'de mücadelelerle dolu ve o ölçüde de onurlu yaşamını noktalamış bulunuyor.

Türkiye İşçi Partisi Merkez Komitesi'nin açıklaması

Boran'ı yitirdik. Boran Türkiye İşçi Partili idi, Partimizin üyesi, 1964'deki kongresinden itibaren Genel Yönetim Kurulu ve Merkez Yürütme Kurulu üyesi, 1970 Kasım'ından buyana da genel başkanı idi. O, Partimizin 27 yıllık mücadele tarihinin 17 yılına genel başkanımız olarak damgasını vurdu.

Boran partinin yolunu çizen teorisyeni, ideologuydu. Onun da ötesinde en genç militan kardeşimizden daha genç militanımızdı. Sözcüğün tam anlamıyla son nefesine kadar militanca uğraş ve mücadele içinde, yoldaşımızdı. Genel Başkanımızı, militan kardeşimizi yitirdik, başımız sağolsun.

Boran komünistti. Daha 40'larda genç bir öğretim üyesi, bilim adamı olarak örgütlü mücadele içinde yeralmış, kafası ve kalemiyle olduğu kadar gerektiğinde dergileri sırtlayarak, köprü başında bildiri dağıtarak bütün benliğiyle kendini işçi sınıfına adamıştı. 45 yıl boyunca hareketin gelişmesi uğruna, kaçınılmaz legalitesini biran önce gerçekleştirmek uğruna, birliğini sağlama uğruna, işçi sınıfı davası uğruna yaşadı, mücadele etti. Son gün son anda TİP-TKP birliğini müjdeledi. Tüm komünistlerin, işçi sınıfımızın başı sağolsun.

Boran enternasyonalistti. İşçi sınıfı hareketinin uluslararası karakterini, kardeşliğini, dayanışmasını, birlik ve beraberliğini, bağımsızlık ve özgürlüğünü uyumlaştırmasını en iyi bilenlerdendi. Boran gerçek bir yurtsever, gerçek bir enternasyonalistti.

Boran özgürlükçü idi. O her türlü baskı ve tahakküme karşı özgürlük için mücadele etti. Kürt halkının varlığının tanınması ve üzerindeki baskıların kalkması için mücadelede birer kilometre taşı olan yazıları, sözleri uğrunda 15 yıl hapsin göze alındığı 4. Büyük Kongre Kararları, mahkeme savunmaları, meclis ve radyo konuşmalarıyla, Kürt demokrat ve yurtseverlerinin, özgürlükçülerin başında oldu.

Boran gerçek bir demokrat, tam bağımsızlık için savaşan gerçek bir yurtseverdi. 45 yıl boyunca ülkemizin demokrasi tarihinde atılmış her ileri adımda onun katkıları vazgeçilmez değerdedir. Yurt ve Dünya'daki ilk yazısından son basın toplantısındaki konuşmasına kadar, Demokrasi ve yurtseverlik mücadelesinde yeralan bütün kardeşlerimizin başı sağolsun.

Boran barışseverdi. 1950'de barış mücadelesinin ilk örgütleyicisi o günden bugüne barış için uğraş verenlere örnek oldu. Barış savaşçılarının başı sağolsun.

Boran ülkede ve dünyada, günümüzde ve gelecekte hertürlü sömürü ve baskıdan arınmış dopdolu insanca bir yaşam özledi, bunun için yaşamının sonuna kadar mücadele etti. Onun yolu birlik ve mücadele yoluydu. O son anına kadar tüm barış ve demokrasi güçlerinin birliği, sol güçlerin birliği, işçi sınıfının birliği için çalıştı. Bugün bizler, partiyi dün ve bugün omuzlayanlar, onu izleyenler, ona gönül ve destek verenler birlik için, mücadele için Boran'ın yolundan daha sıkı kenetlenip yürüyeceğiz.

Boran yoldaş bize mücadelede kararlılığı öğretti. En güç koşullarda başımızı dik tutmayı öğretti. Biz Boran yoldaş'a layık öğrenciler olacağız, söz veriyoruz. Rahat uyu

11.Ekim 1987

Türkiye İşçi Partisi
Merkez Komitesi

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin açıklaması

Geçtiğimiz Cumartesi günü TİP Genel Başkanı, işçi sınıfının Türk ve Kürt halkının değerli evladı, ülkemizde, barış, demokrasi, sosyalizm mücadelesinde önder bir komünisti, uluslararası komünist harekette enternasyonalist saygın bir yeri olan **Behice Boran Yoldaş'ı** yitirdik. En başta TİP ve yandaşlarına baş sağlığı dileriz. Bu acı kayıp tüm TKP üye ve yandaşlarının yüreğindedir ve aynı zamanda bizim kaybımızdır. İşçi, emekçi halkımızın, tüm ilerici ve yurtseverlerin, aydınlarımızın başı sağolsun.

Boran Yoldaşla ölümünden 2 gün önce partimiz **Genel Sekreteri Haydar Kutlu Yoldaş Brüksel**'de düzenledikleri ortak basın toplantısında, partilerini TBKP adı altında birleştirmeye karar verdiklerini açıklamışlardı. Böylece **Boran Yoldaş,** daha genç yaşlarda başladığı barış, demokrasi, sosyalizm mücadelesini, ileri yaşlarında komünist hareketin birliği gibi çok önemli görevin yerine getirilmesiyle noktalıyordu.

Boran Yoldaş, daha 1940'lı yıllarda bir aydın olarak yazdığı yazılar, çıkardığı dergilerle bir ömürboyu sürecek mücadelesine başlıyordu. 1950 yılında **Barışseverler Derneği** kurucusu ve genel başkanı olarak **Kore**'ye asker gönderilmesin karşı çıkıyor ve bu barış savaşçılığı ilk mahkumiyetine neden oluyordu.

1965 yılında TİP yöneticisi olarak parlamentoya giren **Boran** yoldaş, parlamento kürsüsünün işçi sınıfı mücadelesi için nasıl kullanılabileceğinin parlak örneklerini veriyordu. O, **Türkiye**'de sosyalizmin köylere kadar yayılmasında, Marksizm Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerinin gelişip güçlenmesinde çok önemli bir rol oynamıştı.

Boran Yoldaş 1970 yılında TİP genel başkanlığına seçildi. Ardından 12 Mart darbesi, Kürt halkının demokratik ve anayasal haklarını talep eden TİP'i kapattı ve **Boran Yoldaş**'ı öteki TİP yöneticisi yoldaşlarla birlikte 15'er yıla mahkum etti.

Boran Yoldaş 1975 yılında TİP'i yasal olarak yeniden kuruyor ve bu kez komünist hareketin birliği mücadele gündemine giriyordu. **Boran Yoldaş**'ı ölüm, 77 yaşında, yurtdışında ve vatandaşlık haklarından yoksun olarak aramızdan aldı. Bugün Batı Avrupa'da onun kaderini paylaşan daha onbinler. ce ilerici yurtsever yaşıyor.

Boran Yoldaş, 60'lı yıllarda yetişmiş tüm ilerici, devrimci kadrolara emeği geçmiş bir lider olarak, onlara, tüm komünist harekete, devrimci sola, ilerici, demokrat, yurtsever kişi ve güçlere, birlik çağrısı yapıyordu. Çünkü **Boran Yoldaş**'ın deyimiyle **"Aydınlık Geleceğin"** görevleri bugün her düzeyde birlik çabalarının yaşama geçmesiyle olanaklıdır. **Boran Yoldaş** bizlere kavga mirası olak birlik görevlerini bıraktı. Bu her düzeyde yerine getirilmesi gereken bir mücadele bayrağı olarak yaşama geçecektir.

O, partimizin kurucusu **Mustafa Suphilerden** bu yana tüm devrim şehitlerinin safında yerini aldı. Onların kavgası şimdi ülkemizin karanlık güçlerin ellerinden, sömürü ve zorbalığın boyunduruğundan kurtarılabilmesi için, hepimizin kafasında, yüreğinde ve eylemindedir.

Devrimci geçmişimize, birlikçi tutumumuz, birlikçi eylemimizle, devrimci bir gelecek hazırlama görevi bizi bekliyor.

İki partinin birliğinin gerçekleşmesinde, **Boran Yoldaş**'ın inançlı ve kararlı tutumu hiçbir zaman unutulmayacak, onun yüksekte tuttuğu barış, demokrasi, sosyalizm bayrağı hep yukarıda kalacaktır.

11 Ekim 1987

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

ONURLU BİR YAŞAM

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı **Behice Boran,** 1910 yılının 1 Mayıs'ında **Bursa**'da doğdu. Orta halli bir zahire tüccarı ailesinin üç çocuğundan en küçüğüydü. Orta öğrenimini **Arnavutköy Amerikan Kız Koleji**'nde tamamlayan **Boran,** kazandığı burs ile **Michigan** Üniversitesi'nde yüksek öğrenimini sürdürdü ve aynı üniversitede sosyoloji doktorası yaptı. **Türkiye**'ye gelişinde kısa süre öğretmenlikten sonra **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Kürsüsü**'nde doçent oldu. **Manisa** köylerindeki sosyal yapı araştırmalarını konu alan ve uzun yıllar **Türkiye**'de tek kalan kitabı, o günlerdeki araştırmalarının ürünüdür.

Ankara'daki yaşamı ile birlikte örgütlü mücadele içinde yeralan ve 1942 yılında **Türkiye Komünist Partisi**'ne üye olan **Boran,** fakülte arkadaşları ve ülkenin tanınmış Marksist aydınları ile birlikte **"Yurt ve Dünya"** ve **"Adımlar"** dergilerinin başlıca yazar ve yöneticilerinden oldu. Yine tanınmış bir Marksist olan **Nevzat Hatko** ile yaşamını birleştiren **Boran,** zamanın iktidarının hışmına uğramakta gecikmedi. **Boran** fakültedeki üç arkadaşı ile önce fakülte genel kurulu, bu olmayınca mahkeme kararı ile işinden uzaklaştırılmak istendi. Mahkemede aklanınca bu defa da, o sırada Milli Eğitim Bakanı olan **"Anadolucu" Reşat Şemsettin Sirer** ve etrafının bulduğu son çare kürsülerini lâvetmek, böylece **Boran** da içinde 4 öğretim üyesini fiilen üniversiteden uzaklaştırmak oldu. Diğer arkadaşları dış ülkeler öğretim kurumlarında önemli görevler yüklenerek yurtdışına gittiler. **Boran** yurtta kalmayı yeğledi ve yine Anadolu Ajansı'ndan mütercimlik işinden uzaklaştırılmış bulunan eşinin açtığı tercüme bürosunda çalışmaya başladı. Yazıları muhtelif dergi ve gazetelerde yayınlanıyordu.

1950 Haziranında **Boran**'ı **Türkiye Barışseverler Derneği**'nin kurucu başkanı olarak görüyoruz. Derneğin kuruluşundan kısa bir süre sonra 14 Mayıs seçimleri ile işbaşına gelmiş ilk DP Hükümeti, patlak veren **Kore Savaşı**'na Amerikan'nın yanında katılma kararı verdi. **Barışseverler Derneği**'nin olayı protesto eden bildirisi, bizzat **Boran** ve diğer kurucu yöneticiler tarafından dağıtıldı. Yeni iktidarın buna yanıtı ise barışseverlerin tutuklanarak **Ankara Askeri Siyasi Mahkemesi**'ne sevkidir. Mahkeme, büyük tartışmalar ve bir kaç defa tahliye ve yeni tutuklamalardan sonra, **"Milli menfeatlere zarar verecek faaliyette bulunmuş olmalarından dolayı"** **Boran** ve arkadaşlarını 15 ay hapse ve 5 ay sürgüne mahkum etti. **Behice Boran** Yoldaş **Türkiye Barış Komitesi Onur Kurulu üyesi** ve 1980'den bu yana **Dünya Barış Konseyi** üyesidir.

Boran'ın tek çocuğu olan **Dursun Hatko** da bu tutuklama ve tahliye serisi sırasında, bir yeni tutuklamadan önce doğmuş bulunuyordu. Bu davanın bitiminden kısa bir süre sonra **Boran' 51 Tutuklamaları** adıyla bilinen tutuklamaların son serisinde tutuklanmış olarak görüyoruz. Altı ay tutuklu kaldıktan sonra askeri mahkemenin **Boran** hakkındaki kararı delil yetersizliğinden beraattir.

27 Mayıs sonrası görece demokratik ortamda **Boran,** yine yazılarıyla gazete sütunlarında ve dergilerindedir. Bu sırada **Türkiye İşçi Partisi** kurulur. Bir yıl sonra 8 Şubat 1962'de tanınmış sosyalist **Aybar,** genel başkan olarak partinin başına geçmeye çağrılır. Kısa bir süre sonra **Boran** da parti saflarındadır. Partideki ilk görevi **Bilim ve Araştırma Bürosu** uyeliği ve büro üyesi olarak yazılacak parti programının hazırlanmasıdır. Bundan sonra, bugüne gelinceye kadar **Boran** bu büronun üyesi olsun olmasın partinin yürütülen teorik çalışmalarının hemen hepsinin başında yeralır ve 1962'de başlayan bilimsel sosyalistleşme çizgisindeki gelişmenin başlıca mimarlarından biri olur.

1964'de **İzmir**'de yapılan **1. Kongre**'ye **İstanbul** delegesi olarak katılan **Boran, Genel Yönetim Kurulu**'na seçilir. Bu üyelik son anına kadar 23 yıldan fazla sürecektir. Kongre sonrası **Merkez Yütürme Kurulu** üyeliğine seçilen **Boran,** bu görevini de 1968'deki parti içi ayrışma ve mücadele sırasında bir yıl uzak kalması dışında, bugüne kadar sürdürecektir.

1965 seçimlerinde partinin **Urfa** Milletvekili olarak meclise giren **Boran,** diğer görevlerini ek olarak **Meclis Gurubu Dış Politika ve Milli Savunma Sözcüsü** oldu. **Türkiye İşçi Partisi**'nin NATO, üsler, bağımsız dış politika, yurt savunmasını esas alan milli savunma konularında yaptığı çıkışlarda ve bunları kamuoyuna maletme mücadele ve başarılarında **Boran**'ın meclis içi ve dışı katkısı belirleyici etkenlerden biri oldu. **Boran** bu dönemde **Türkiye-Ortak Pazar Parlamentolararası Ortak Komisyonu**'nda görev alan parlamenterler arasında bulundu.

1968 yazında parti içinde başgösteren sağ değerlendirmelere ve politikalara ve önce içten ve sonra dışardan geliştirilen **"sol"** değerlendirme ve politikalara karşı parti çizgisini savunma sonunda **4. Büyük Kongre** kararı ile bu her iki savrulmaya karşı kesin başarı

Devamı sayfa 2'de

Boran yoldaş Brüksel'den törenle uğurlandı

TİP, TKP, Avrupa Parlamentosu Komünist Grubu ve Dünya Barış Konseyi'nin üstlendiği ve Sol Birlik, göçmen işçi dernekleri, geniş bir sol ve aydın çevrenin aktif katılımı ile 15 Ekim günü Brüksel'de yapılan Boran yoldaşı uğurlama töreninde, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen yüzlerce işçi aydın ve politik göçmen hazır bulundu. Törende, Belçika Komünist Partisi Genel Başkan Yardımcısı Claude Renard, TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın, TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu, Prof. Server Tanilli, TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, Dünya Barış Konseyi Genel Başkan Yardımcısı Andrea dé Smet, Avrupa Parlamentosu Komünist Grubu adına İspanyol Parlementer Perez Royo birer konuşma yaptılar. Behice Boran yoldaşı Brüksel'deki uğurlama törenindeki TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın, TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu, TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz ve Prof. Server Tanilli'nin yaptıkları konuşmalar 11-12-13. sayfalarda.

Birliğin gücü

• Behice BORAN

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Program Tasarısı'nın yayınlanmasıyla Türkiye İşçi Partisi ile Türkiye Komünist Partisi arasında gelişen birlik sürecinde yeni ve sonuca götürücü bir aşama başlamış bulunuyor. Bu durum gerek ilerici ve sol hareket, gerekse işçi sınıfı ve emekçi kitleler açısından elbetteki sevindiricidir. İşçi sınıfının politik hareketinde birliğin politik ve örgütsel düzeylerde sağlanması ve güçlendirilmesi komünist hareketin büyük bir kazanımı olacaktır.

Genel olarak Türkiye sol hareketinin pek de kısa sayılmayacak bir süreden beri, bir ayrışma ve bölünme sürecini yaşadığı kimsenin meçhulü değil. Geçtiğimiz yıllarda solda, herbir sol örgütlenme içinde egemen olan eğilim ne yazık ki ayrışma ve bölünme olmuştur. Bundan kazançlı çıkanın sol olmadığı ise ortada. Bu durumda, Türkiye Komünist Partisi ile Türkiye İşçi Partisi'nin birliği sadece komünist hareket bakımından değil, aynı zamanda genel olarak sol hareket, devrimci ve demokratik hareket bakımından da yeni bir sürecin başlatılmasına katkıda bulunabilir, kanımızca bulunacaktırda. Bu süreçte ayrışma ve bölünme eğiliminin belirleyici kılınması, yeni düşünce ve yaklaşımların saflarda güçlenmesi sağlanabilir. Hem komünistler arasında, hem de devrimci ve sol hareketin bütünü bakımından.

Böyle bir öngörünün ve beklentinin nesnel temelleri vardır; çünkü dünyamızın ve ülkemizin karşı karşıya olduğu sorunlar yeni nitelik ve özellikler kazanmıştır. Nükleer silahlanma ve uzay saçağının bütün dünyada devlet ve halklarını ve tabii bu arada Türkiye'yi ilgilendiren, kapsayan gerekleri ve de Türkiye'nın 12 Eylül sonrası koşulları ve durumu sol harekette diyalog ve işbirliğı içinde olmayı, omuz omuza vermeyi, birlik süreçlerini geliştirmeyi her zamandan çok dayatıyor; bugün artık olmazsa olmaz koşul haline getiriyor. Bu yeni bir niteliksel durumdur. Bununla beraber soldaki ayrışma ve bölünme eğiliminin güçlü olmasında öznel yetersizliklerin veya faktörlerin de rol oynadığı açıktır. Sorunun bu yanı da gözden kaçırılmamalıdır.

"Sorunların çözümleriyle birlikte gündeme girdiği" gerçeği bu sorunların kendiliğinden çözülebileceği anlamına da gelmiyor. Tarihin insanların önüne çıkardığı sorunlar otomatik olarak değil tersine yine insanlar tarafından yürütülen bilinçli ve amaçlı bir faaliyetle, yanı öznel faktörün etkinliği ile çözülebilir çözülüyor. Bunun için herkesin kendine ve dostlarına, hem düne, hem de bugüne, zamanla çok daha gelişmiş olması gereken bilgi hazinesiyle, solun deney birikiminin bilinciyle yaklaşması gerekir. Sol kanattaki ayrışma ve bölünme eğiliminden nesnel koşullardan çok öznel faktör sorumludur.

Türkiye İşçi Partisi ile Türkiye Komünist Partisi'nin birliği, bu sonucun elde edilmesi, her iki partinin ortaklaşa yürüttükleri, hedefe kararlı bir faaliyetin ve her iki partinin devrimci geleneklerini, programatik birikimlerini, örgütsel güç ve potansiyellerini günümüz koşullarında yeni bir senteze kavuşturma çabasının ürünü olacaktır. Türkiye Birleşik Komünist Partisi işçi sınıfının politik hareketinde tarihsel bir ayrılığın ortadan kaldırılması anlamında bir dönemeci ifade edecektir.

Bu birlik genel, soyut ilkeler düzeyinde kalmıyor. Bu birlik teoriye yaratıcı bir yaklaşım çabasında, dünya ve Türkiye durumunun, değişme süreçlerinin çözümlemesinde, devrim sürecine yaklaşım ve stratejik yönelimlerde, ittifak ve işbirliği politikasında, kitleleri harekete geçirme yollarında, sosyalist Türkiye'de sosyalizmin sahip olacağı içerik ve alabileceği özgül biçimlenmelerde, partinin oynayacağı rol ve buna

Arkası 6. sayfada

Tarihin yüklendiği sorumluluk

• Haydar KUTLU

TKP ve TİP tek bir politik parti olarak birleşmeye son noktayı koymanın eşiğine gelmiş bulunuyor. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin program ve tüzüğünün her iki parti üyeleri arasında tartışılması ve birleşme kongresi yıllar süren bir gelişmeyi tamamlayacaktır. Birlik süreci kolay olmamıştır. Ama çok emek verilen her şey gibi değeri de o ölçüde fazladır. Daha şimdiden bu kazanımı gözbebeğimiz gibi sakınmak, korumak bu nedenle gereklidir.

Türkiye'nin güçlü bir komünist partisine ihtiyacı var. Her zaman dile getirdiğimiz bu istemi karşılamak üzere güçlü bir adım atıyoruz. Sorun yalnız iki partinin kadrolarının toplamıyla ifade edilebilecek kadar basit değildir. İki partinin yanlız nicel güçleri bir araya gelmiyor. Yanlız iki partiye sempati duyan yığınların birliği sağlanmıyor. Her iki partinin fikir gücü, eylem dinamizmi, farklı deneyim birikimi, zengin mücadele gelenekleri birleşiyor.

Her iki partinin tarihinde bölünmeler vardır. Türkiye solunun tarihinde daha da fazla vardır. Öyleki "bölünme-zayıflama-bölünme" solun kısır döngüsü, sanki yazgısı olmuştur. Bu yazgı şimdi değişiyor. Helezon tersine dönmeye başlıyor. Sol Birlik'in kalıcı bir eylem birliği olarak kurulmasından sonra, Sol Birlik'in iki partisi örgütsel birliği gerçekleştiriyor. Bu süreç derinleşecektir. Şimdi bütün devrimci sol güçlerin aralarındaki ilişkileri yeni bir biçim de ele alabilmeleri için yalnız söz planında değil, fiilen gerçekleşmiş bir süreç sözkonusudur. Türkiye Birleşik Komünist Partisi, bütün devrimci sol güçlerle ilişkilerini yeni bir anlayışla ele almaya hazırdır. Bu ilişkileri işçi sınıfımıza, devrimci anlayışa uygun olarak yeniden düzenlemek için bize düşeni yapmaya hazırız.

TİP ve TKP'nin birleşmesi, asla karşılıklı ödünler vererek, pazarlık anlayışı içinde olmamıştır. Her zaman görüş uyumu, görüş birliği esas alınmıştır. Yeni program tasarısı her bakımdan iki partinin ortak çalışmasının bir ürünüdür. Bu program tasarısı hiç bir partinin damgasını taşımıyor. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin program tasarısı, her iki partinin programatik görüşlerinin birbirine çok yakınlaştığı bir noktada hazırlanmış olan, ama her iki parti açısından da yeni olan bir metindir. Her iki parti bu tasarıyı hazırlarken, yanlız kendi teorik birikimlerinden yararlanmakla kalmadılar. Kendi dışlarındaki sol ve demokratik güçlerin fikirlerini de marksist eleştiri süzgecinden geçirerek değerlendirdiler. Bir bakıma bu program tasarısı, sol güçlerin, içinde bulunduğumuz koşullarda oynayabileceği yapıcı rolün komünist bakış açısından ifade edilmesi olmuştur.

Programatik bakımdan TKP ve TİP'in birleşmesi komünist harekette süreklilik ve yenilenmenin bir ifadesi olmaktadır. Pratiğin sınavından geçmiş komünist ilkeler temelinde, teoriye yaratıcı bir yaklaşımla günümüz sorunlarını incelemeye ve çağdaş yanıtlar getirmeye çaba gösterdik. Temel amacımız olan sosyalizmi, bugünün görevleri açısından bakarak projeleştirdik. Barış ve demokratik yenilenme amacımızı da hem bugünün görevlerini çözecek, hem de bizi temel amacımız doğrultusunda bir aşama ileriye götürecek biçimde ifade ettik. Program tasarısı, tarihten güç alarak, geleceğe yönelen, temel amacımızın gözden kaybetmeden bütün dikkatleri bugünün görevlerini çözmeye toplamayı hedefleyen bir anlayışla yazılmıştır.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin program tasarısı, halkımızın temel istem ve gereksinimlerini temel almaktadır. Bu istem ve gereksinimlerin karşısındaki engelleri analiz etmekte, bu engelleri aşmak için partinin eline et-

Arkası 6. sayfada

Birliğin gücü

Başı 5. sayfada

uygun gelişmiş bir parti içi yaşam ve normları, konusunda geçmişe eleştirel bir yaklaşımda ortak sonuçlara varmanın somutluğuna ve gücüne dayanıyor.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi içinde bulunduğumuz aşamada Barış ve Demokratik Yenilenme amacını öne sürerken, bu politik yöneliminde herşeyden önce işçi sınıfının ve emekçilerin, sol güçlerin eylem birliğini güçlendirmeyi esas almaktadır. Politik güçler dengesinde barış ve demokrasi güçlerinden yana nitelikçe yeni ve daha elverişli bir durumu elde etmenin ilk koşulu olarak Barış ve Demokratik Yenilenme'nin toplumsal ve politik güçleri arasında bir diyalog ve işbirliği politikasının geliştirilmesi öngörülmektedir. TBKP politikasının bugünkü toplumsal-politik gerçekliğe sıkıca bağlarken, bu gerçekliği değiştirip dönüştürmeyi, birlik süreçlerini geliştirip güçlendirmeyi politikasının eksenine oturtuyor. Sol güçler arasında daha ileri aşamalara, sosyalizme uzanan birliktelikların temel taşlarının daha bugünden döşenmesi amaçlanıyor. Görülüyorki, Türkiye Birleşik Komünist Partisi ürünü olduğu ikili birleşmeyi aşan bir birlik ve Birliktelik anlayışı ve yönelimi içinde olacaktır. Komünistlerin ve sol güçlerin birliği, geniş yelpazede barış ve demokrasi güçlerinin birlikteliği stratejisinin ve pratiğinin gündeminde sonuna kadar kalacaktır.

Türkiye İşçi Partisi ile Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin birliği her iki partinin işçi sınıfımıza, Kürt-Türk bütün emekçilere, uluslararası işçi sınıfı ve komünist harekete karşı yüklendikleri sorumluluğun bir gereğini yerine getirmeleri olacaktır. Birlik ulusal düzeyde komünist hareketin güçlenmesi olanaklarını artırırken, bir bileşeni olduğu uluslararası hareketin güçlenmesine de doğrudan katkıda bulunacaktır. Bu katkı elbette kendi çapımızda ama önemli bir katkıdır. Bu önem, komünist hareketin birliğini sağlama ve güçlendirme sorununun bazı ülkeler için de güncel bir sorun olduğu günümüzde çok daha artmaktadır. TBKP Program Tasarısı ile bir yandan da barışı koruma sorununun aldığı yeni yaşamsal boyutu dikkate alıyor ve bu konuda da tüm barış güçleriyle birliktelik ve ve dayanışmayı öngören bir politikaya yöneliyor.

Türkiye Komünist Partisi ile Türkiye İşçi Partisi birliğinin önemini belirtmek, yeni sorumluluklar altına girmek, birliğin yaratacağı gücü toplumsal pratikte de kanıtlanması görevine dikkat çekmek anlamına gelir. Başarılacak görevin önemini belirtmek işçi sınıfımıza, uluslararası harekete karşı bir taahhütte bulunmak demektir. Biz Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin bu güce sahip olması görevini daha bugünden önümüze koyuyoruz. Her iki partinin yandaşları, üyeleri, militanları ve kadrolarıyla...Bilinçle, birleşerek, kaynasarak.

Tarihin yüklendiği sorumluluk

Başı 5. sayfada

kili bir mücadele klavuzu vermektedir. Programın temel mantığı, olumlu istemlerin karşısında dikilen engelleri birer birer aşmaktır. Barış ve Demokratik Yenilenme Programı halkımızın temel istem ve gereksinimlerine kısmen yanıt getiriyor. Bu istem ve gereksinimler tümüyle sosyalizmde çözülecektir. Sosyalizme devrimci geçişin güç potansiyeli olan geniş bağlaşıklık daha bugünden, bugünkü amacımız için verdiğimiz mücadele birikimi temelinde oluşmaya başlayacaktır. Türkiye Birleşik Komünist Partisi, ülkemizin tarihinde kökleri olan bütün politik akımların kendilerini yenileyerek sosyalizm kuruluşuna katılabilmeleri için çalışacaktır. İleriye yönelik olarak böylesine kapsamlı ifade ettiğimiz bu yaklaşımın günümüzdeki anlamı, bütün bu güçlerin, oligarşinin bugünkü politikasına ve antidemokratik rejime karşı barış ve demokrati yenilenme için diyalog ve işbirliğine çekebilmektir.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi Program Tasarısı, bugünkü uluslararası koşullarda barış sorununun aldığı yeni boyutu gözönünde tutarak Türkiye'nin dünyada ve bölgede bir barış etkenine dönüşebilmesi için ulusal egemenliği güçlendirmesini stratejik bir hedef saymaktadır.

TKP ve TİP'in birleşmesinin uluslararası komünist hareket açısından da bü yük bir önemi vardır. Birçok komünist partisinin bölünmelerle karşı karşıya kaldığı bir dönemde, 80'li yılların yeni koşullarında, bölünmenin kaçınılmaz olmadığını, tersine bu koşullara yanıt getiren bir programla birleşmenin, güçlenmenin olanaklı olduğu kanıtlanmaktadır.

Program ve Tüzük tasarıları en geniş biçimde tartışılacak ve kesinleştirilecektir. Bu aşamada da yanlız her iki partinin üyelerinin değil, kuşkusuz en başta onların, ama kendi dışımızdaki sol ve demokratik güçlerin de görüşlerini dikkate alacağız. Gerçeğin bizim tekelimizde olmadığı sözümüz burada da geçerlidir. Program ve tüzük tartışmasının bizzat kendisi, güçlü bir komünist partisi yaratılmasının önemli bir adımı olacaktır. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin ülkemiz kamuoyunda bugünden kazandığı meşruluğu güçlendirip pekiştirmeye ciddi bir katkı oluşturacaktır.

TKP ve TİP'in birleşmesi, legaliteyi kazanmanın, güçlü ve yığınsal bir komünist partisi oluşturmanın çok yönlü görevlerini çözmekte belirleyici olacaktır.

TİP ve TKP'nin, Türkiye Birleşik Komünist Partisi olarak bütünleşmesi her iki parti içinde bir tercih konusu değildir. Bu, tarihin bize yüklediği bir sorumluluktur. TKP ve TİP bu sorumluluğun tam bilincinde olarak hareket etmenin ve başarıya varmanın huzuru içindedir.

7 Ekim'de Brüksel'deki basın...

Başı 13. sayfada

buna uygun bir yaklaşım, görüş ve politika geliştirmek zorunlu. Özellikle gençliğin politik nedenlerle ayrışması, gruplaşması yani düşmanca kaplara ayrılmasını önlemek, zannediyorum ki en başta bizlere düşen bir sorumluluk. Biz bu yönde bize düşen herşeyi yapmaya çalışacağız. Ama, soruna öyle bakmak gerekiyor ki gençliğin bunu gerçekleştirmesi için, yanı gençlik arasında birbirini anlayan, diyalog ortamı yaratan, her konuda işbirliği yaratan bir ortam, bir sonuç alabilmesi için bizzat gençlik içersinde olan ve sorunu kavramış her sol çevreye önemli bir sorumluluk düşüyor. Geçmişi değerlendirmek lazım. Geçmişte gençlik içinde bölünmelerin, parçalanmaların nedenlerini önce politik çevreler, politik sol çevreler üstlenmeli, kendi eksiklerini yanlışlarını görmeye çalışmalıdırlar. Ve bundan şimdi, sıyrılmaya çalışmalıyız. Aslında gençlik ülkenin geleceğiyle çok yakından ilgili olduğunu gösteriyor, en zor koşullarda demokrasi için sesini yükseltti. İşkencelerden geçti. Direndi. Bu bizim görebildiğimiz aktif kesimi...Bir başka kesim var ki, sanatsal faaliyet içersinde, kültürel faaliyet içersinde. Onlar da yeni bir Türkiye' de yaşamak istiyorlar. Ve açık görülebilir ki, demokrasinin, hümanizmin, akılcılığın egemen olduğu bir Türkiye'de yaşamak istiyorlar. İşte zaten bizim yeni politik kültür dediğimiz de bu. İşte burada gençliğin çok önemli bir rolü olduğu kanısındayız.

Doğrudan doğruya bugün, gençlik örgütlenmeleri sorununa, şöyle yapılsın veya böyle yapılsın türünden yanıtları da doğru görmüyorum. İçerden vermek lazım bu yanıtları. Dışardan bizim tarafımızdan değil. Ama biz şunu söyliyebiliriz elbette: varolan bütün legal örgütler içersinde, dernekler içersinde sol görüşlü olanlar, ilerici yurtsever olanlar, gençler, birlikte çalışmalıdırlar ve bunun koşulları vardır bizce.

7 Ekim'de Brüksel'deki basın toplantısında sorulara verilen yanıtlar

Soru: İki partinin programını, geniş programını ele geçiremedim. Bir fikir vermek için bazı sorular sorsak. Mesela, yeni Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Ermeni soykırımı, iddiaları karşısındaki, Bulgaristan konusundaki politikası nedir?

H.Kutlu: Sorunuzu, asgari demokrasi için ne gerekir ve sosyal demokratlarla bir cephe konusundaki sorularla birlikte yanıtlayabiliriz sanıyorum.

Biz, bugün dünyanın yeni koşulları ve ülkemizin tarihsel gelişiminin bugün ortaya çıkarttığı ve bizim belki daha iyi kavradığımız somut durumuna uygun, gerçekçi çözümler getiren yapıcı, yenileyici yeni bir program ortaya koyabildiğimizi zannediyoruz. Bu nedenle gazeteci arkadaşımızın sorduğu sorulara ayrıca cevap vereceğiz. Ama elbette program bunlar demek değildir. Yani Bulgaristan sorunu, Ermeni sorunu, bunlar demek değil. Çünkü "Bugün Türkiye'nin karşı karşıya olduğu en temel sorun nedir?" diye sormak ve bunu komünistler, sadece komünistler değil bütün demokratlar ve Türkiye'nin geleceğine ilgi ile eğilen her yurttaş yanıtlamak zorunda. Biz şimdi inanıyoruz ki, programımızla bu yanıtı verebiliyoruz. Bize göre Türkiye'nin, Cumhuriyet tarihinden bu yana kronik bir hastalığı var: İstikrarsızlık. Ve bugün de aynı şey daha derin, daha kapsamlı ve belki de daha çıplak biçimde ortaya çıkıyor. Sormak gerekiyor, "Neden bu böyle?" Bunun cevabı açık! Cumhuriyet tarihimizin yarısından fazlası askeri müdahalelerle geçmiştir. Böyle bir ülkede herhalde, istikrarsızlığın kronik bir hastalık olduğunu söylememiz bir abartma olmayacaktır. Bize göre bu istikrarsızlığın ortaya çıkmasının elbette pek çok nedeni var. Fakat temel neden, demokrasi sorunudur. Karşımızda böyle bir istikrarsızlık sarmalı var. Veya kısır döngüsü var. Kısıtlı demokrasi -politik istikrarsızlık- askeri müdahale. Ve tekrar kısıtlı demokrasi -tekrar istikrarsızlık- tekrar kısıtlı demokrasi. Bugün Türkiye'de sokaktaki insan bile artık demokrasiden konuşuyor. Özal başlangıçta tüm dikkatleri ekonomik sorunlara çekmeye çalıştı. Kuşkusuz ki Türkiye'nin ekonomik sorunları çok önemli. Ama bugün gelinen noktada artık herkes görebiliryor ki, temel sorun, -ekonomik sorunların çözümünde de temel tutulacak demokrasi sorunu. Ve aslında eğer halkımızın ne istediğini derin kavrayabilirsek, onların açıkça bunu ifade ettiğini görebiliriz. Halkımız huzur, güven, istikrar istiyor. Halkın bu isteğinin altında esas olarak ifade etmek istediği nedir? Bu demokrasidir. Kuşkusuz iş-ekmek sorunu var halkın. Bu temel bir sorun. Ama şimdi, halkımızın nabzını iyi tutmamız lazım. Bunu yeterince başarabilemiyoruz henüz, sol olarak, komünistler olarak. İş ekmek sorununun çözümünü halkımız, huzur, güven ve istikrar çerçevesinde arıyor. Ama ne yazık ki 12 Eylül öncesi terör ortamını demagojik olarak kullanan Özal hükümeti-halkın bu eğilimini de elbette iyi bilerek-kendisini huzur, güven getirecek tek seçenek olarak ortaya koyuyor. Ama bize göre tek seçenek değil ve olmadığını şimdi daha iyi görüyoruz. 1 Kasım'da eğer seçim yapılırsa -şimdi o da tartışmalı hale geliyor- dünyada bir eşi daha olmayan antidemokratik bir seçim yasasıyla Türkiye geleceği belirsiz bir ortama itiliyor. İstikrarsızlığın daha da artacağı bir ortama itiliyor. 1 Kasım seçimleri -eğer yapılırsa- dünyada belki de eşi olmayan bir durum ortaya çıkacak. Çoğunlukta muhalefetin olduğu bir parlamentoda azınlık hükümeti kurulabilir. Bu meşru da olabilir. Ama Özal'ın seçim yasasıyla toplumun çoğunluğunun yansımadığı bir parlamento, bir azınlık parlamentosu oluşacaktır ve herhalde dünyada çok az görülmüş bir olay olacaktır. Ve bunun sonucunda elbette parlamenter biçimli bir azınlık diktası olacaktır. DYP, SHP, DSP seçim sonucu toplam oy olarak bir çoğunluğu alacaklardır ama bu yansımayacaktır parlamentoya. Böylece bir azınlık parlamentosu oluşacaktır.

Kısaca demek istiyorum ki, cumhuriyetin kuruluşundan bu yana gelen temel sorunların köklü bir şekilde ele alınıp çözümü gerekiyor. Biz bu programla ülkenin güncel sorunlarına yanıt vermeye çalıştık. Komünistler yalnız bunları yapacak diye değil. Ülkenin sorunları bunlardır ve bu sorunların çözümü gerekir, komünistler de bu sorunu çözmeye taliptir dedik. Hem de kapitalizm çerçevesi içinde. Daha henüz kapitalizm çerçevesi içerisinde, ülkenin barış ve demokrasi yönünde yenilenmesinin bir zorunluluk olduğunu söyledik, söylüyoruz. Ve bunun yolunu gösteriyoruz. Nasıl olabilir bu? Biz yeni programızla bunun, yani demokratik yenilenmenin, demokrasiyi, ülkede ve dünyada barışı, halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesini isteyen; Amerika'nın saldırgan-militarist politikasına ve her 10 yılda bir demokrasinin askeri darbelerle yokedilmesine karşı çıkan herkesin diyalog ve işbirliği ile gerçekleşebileceğini söylüyoruz. Ve bugünden bakarak, sosyalizme ancak halkın çoğunluğunun bilinçli ve özgür iradesiyle, seçerek gidileceğini söylüyoruz. Yani ilerdeki hedefimizle bugünü bağlamış oluyoruz. Özetlersem yeni programımız, gerçekçilik ve bilimsellik, yapıcılık ve devrimciliği birleştiren bir program. Eğer bilimsellikle temellendirilmemişse gerçekçilik kör, yapıcılıkla birleştirilmemişse, bu durumda da boş olacaktır. Biz bundan sıyrılmaya çalışıyoruz. Sekter, dogmatik kalıplardan sıyrılmaya çalışıyoruz.

Programımızda Bulgaristan sorunu, elbette iki komşu ülke olması açısından ele alınıyor. Ve biz programımızda Türkiye'nin Bulgaristan da dahil, bütün komşularıyla iyi komşuluk ilişkilerini esas alması gerektiğini söylüyoruz. Bugünkü dış politikanın köklü bir şekilde değişmesi gerektiğini söylüyoruz. Yani az önce söylediğim gibi, emperyalizmin en saldırgan çevrelerinin savaş kışkırtıcısı, militarist rotasından ayrılması gerektiğini söylüyoruz. Barışçı bir rotaya dönmesi gerektiğini söylüyoruz. Türkiye'nin ulusal egemenlik haklarını koruyan ve bölgede tüm komşularımızla iyi ilişkileri esas alan bir politikaya dönmesi gerektiğini söylüyoruz. Kuşkusuz ki, Bulgaristan ile de iyi komşuluk ilişkilerinin tekrar ortaya çıkarılmasının bugünkü sorunların çözümünde de temel olacağı düşüncesini taşıyoruz.

Ermeni sorununa gelince... Biz kuşkusuz tarihteki Ermeni kırımını açıkça ifade ediyoruz. Ve bunu lanetliyoruz da. Ama örneğin, bir Kürt sorunu gibi, Ermeni sorununu ulusal sorun olarak görmüyoruz. Onun için de, bu anlamda programımızda bu sorun yer almıyor. Ama, elbette bütün Türkiye'de Ermeni vatandaşlarımız var ve biz zaman zaman çeşitli nedenlerle, iç politika ve dış politikada onların bir tehdit unsuru olarak kullanılmasını insanlık adına doğru bulmuyoruz. Bunu da açıklıyoruz.

Bu çerçevede bakılırsa biz demokrasiyi bir bütün olarak görüyoruz. Yani Türkiye'nin sıkıntısı, az önce söylediğim gibi başından beri, demokrasının kısıtlı olmasından geliyor. Bu nedenle biz, az önce saydığım temellerde, Amerika'nın içişlerimize karışmamasını, bugün Türkiye'de tam bir düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün tanınmasını, Kürt halkının tanınması ve üzerindeki baskıların kaldırılmasını, ulusal özgürlüklerin tanınmasını bir temel olarak görüyoruz. "Türkiye değişti" diyoruz ve "Bugün demokratik muhalefet demokrasi için -bize göre- bu temellerde birleşebilir ve bir ulusal mutabakat sağlanabilir" diyoruz. Böyle baktığımız zaman yalnız sosyal demokratlarla değil, çok daha geniş politik güçlerle de bir işbirliği ve diyalog politikasını öne sürüyoruz. Bu da programımızda yeni bir noktadır. Eski klasik cephe anlayışından sıyrılıyoruz. Daha geniş bir anlayışla soruna yaklaşıyoruz. Sözünü ettiğim politik çevrelerle her konuda görüş alışverişini, her sorunu birlikte tartışmayı, diyalog ve birlikte yürüyebileceğimiz her konuda işbirliğini öneriyoruz. Sanıyorum son sorunuzun cevabı da bu olacak.

Soru: Şimdi efendim biraz önce de yaptığımız konuşmada, Amerika'nın Türkiye'nin içişlerine karışmadığı sürece, bir anlamda Türkiye'nin de NATO'da kalabileceğini ben daha önceki konuşmalarınızda da anladım. Yanlış mı anlıyorum.

Ben öyle anlamıştım bir açıklamanızda. Türkiye'nin NATO'da kalabileceğini söylemiştiniz. Diğer yandan okuduğumuz, bildiğimiz kadarıyla Behice Boran 1955'li yıllarda Kore'ye asker gönderilmesine karşı yapılan etkinliklerde tutuklanmıştı. Daha doğrusu soruyu daha somut bir şekle sokarak yönelteyim. NATO konusuna nasıl bakıyorsunuz? Bu çerçevede AET olgusunu nasıl görüyorsunuz?

B.Boran: Biz Türkiye İşçi Partisi olarak -biliyorsunuz herhalde- ta 1960'lardan

Arkası 8. sayfada

Başı 7. sayfada

başlayarak NATO'dan çıkmayı önerdik. "NATO'ya hayır" kampanyaları organize ettik. Türkiye'nin NATO'da olması bizim açımızdan istenilecek bir şey değildir. Ama Türkiye'nin NATO'da olduğu da bir nesnel gerçektir, olgudur. Bunu bugünden yarına irademizle, isteklerimizle değiştirmenin imkanı yoktur. Marksist-Leninistler, komünistler ise gerçekçi politika güderler. Gerçeklerden hareket ederek politika yürütürler. Onun için daha o zamanlarda, NATO'dan çıkma amacını ortaya koyduğumuz zamanlarda dahi, güncel olarak yapılacak işler üzerinde duruyor, güncel politikada talepler ileri sürüyor veya yapılan işlere karşı çıkıyorduk. Bunu da yapmak lazımdı. Şimdi birleşik parti olarak, Yani Türkiye Birleşik Komünist Partisi olarak öngörülen şudur, esas şudur: Yalnız NATO'nun değil her iki askeri blokun da aynı zamanda uygun bir şekilde ortadan kalkması, tasfiyesidir. Bu isteniyor. Ve elbette ki, "Türkiye NATO içinde kalacaktır" diye bir görüşümüz yok. Ama bugünden yarına bu tür iktidarlar olduğu müddetçe NATO'dan çıkılamayacağını, NATO'da kalmaya devam edileceğini de biliyoruz. O zaman meseleyi şöyle koyuyoruz:

Diyoruz ki, bugünden NATO'nun üyesi olmanın dezavantajlarını, sakıncalarını giderecek bir politika nasıl oluşturulabilinir? Ulusal çıkarlara uygun bir politika nasıl oluşturulabilinir? Bu suali soruyoruz. Ve diyoruz ki, böyle bir politika oluşturulabilinir. Mesela SEİA anlaşması pekala komünist, Marksist-Leninist, sosyalist olmayan bir iktidar tarafından da, ulusal çıkarları düşünen, Türkiye'nin çıkarlarını öne koyan, barış konusunu öne koyan bir iktidar tarafından da imzalanmayabilirdi. Onun için "Bu imzalanmamalıdır, Amerika'ya tavizler verilmemelidir," talebini ileri sürüyor ve bunu müdafa ediyoruz. Türkiye'de esas olan iş, Amerikan üslerinin kalkmasıdır. Bunu söylüyoruz, bu bir taleptir. Ama bunu bugünden yarına gerçekleşmeyeceğini biliyoruz. Daha güncel, daha önümüzde olan sorunla yoğunlaşıyoruz. Diyoruz ki, "Amerikan üslerine yeni nükleer silahlar konmasın." Eskileri var, hiç değilse yenileri konmasın. Kuvvetlendirilmesin. "Modernize etmek" yaftası altında Türkiye'de NATO'nun silahlanmasına, Amerika'nın nüvelenmesine müsaade edilmesin. Mesela, Türkiye'de havaalanları genişletiliyor ve üsler tamir ediliyor, geliştiriliyor, yeni üsler yapılmaya gidiliyor. Bunlar hep "Türk Silahlı Kuvvetlerini modernize etmek" adı altında yapılıyor. Ama hiç şüpheniz olmasın ki, ilerde Ameika Çevik Müdahale Güçleri'ni kullanmaya kalktığı zaman, bunlardan istifade edilcek, ettirilecektir. Ettirilmesi öngörülmektedir. Bunlar açıklanmıyor ama öngörülüyor. Buna parmak basarız. Buna karşı mücadele ederiz. Yani kısacası daha uzatmamak için son sözümü söyleyeyim: NATO'dan çıkmak, üyeliğe son vermek noktasına gelmeden önce, bugünden yapılacak çok önemli işler vardır, NATO'yla ilişkin olarak. Bunun yapılması lazımdır. Ama esas ideal çözüm, her iki askeri blokun ortadan kalkmasıdır. Varşova Paktı ülkeleri zaten bunu çoktan teklif etmişlerdir. Zaman zaman bu tekliflerini tekrarlarlar. İki blokun da tasfiye edilmesi tekliflerini. Fakat, NATO tarafı kabul etmiyor. İkisi de ortadan kalksa dünya için en hayırlı sonuç elde edilmiş olacaktır.

AET konusunda gelince... AET bildiğiniz gibi gelişmiş ülkelerin bir topluluğudur. Sanayileşmiş gelişmiş kapitalist ülkelerin bir topluluğudur. Türkiye üye olacaksa eğer, eşit haklarla üye olmalıdır. Halbuki Türkiye AET'ye eşit haklarla üye olacak durumda değildir. Çünkü Türkiye geri kalmış bir ülkedir. Türkiye henüz ağır aksak gelişmekte olan bir ülkedir. Onlarla aynı düzeyde, aynı gelişmişlikte aynı güçte değildir. Onun için kağıt üzerinde eşit haklar yazılsa da, fiilen eşit hakka sahip bir üye olmayacaktır. Onun için, bugünkü koşullarda Türkiye'nin AET'ye üye olması ulusal çıkarlara aykırıdır. Tam üye olmamalıdır. Ama bu demek değildir ki, Türkiye'nin AET ile hiçbir çıkar ilişkisi olmayacaktır, görmemezlikten gelecektir, ona sırtını çevirecektir. Hayır! Biz politikacıyız. AET gibi önemli bir örgütlenmeyi görmemezlikten gelemeyiz, ihmal edemeyiz. Ama pekala AET ile ikili ilişkiler kurulabilir ve kurulmalıdır. Ama ilerde ne olur? İlerde Türkiye'deki durumlar değişir, umarız iktidar değişir. Daha demokratik daha gerçek demokratik, daha ulusal çıkarları düşünen, Türkiye'yi gerçekten bir kalkınma yoluna sokan bir iktidar gelir de, koşullar değişebilir o zaman. "Üye olma veya olmama" daha düşünülebilir hale gelir. Benim şahsi kanaatim, öyle bir iktidar değişikliği olmadıkça, Türkiye'nin durumu AET için, AET üyeliğine uygun olmayacaktır. Ama bu benim şahsi görüşüm. AET'nin yanında bir başka ekonomik topluluk da olduğunu unutmamak lazım. Bir de Ekonomik Karşılıklı Yardım Örgütü var, sosyalist ülkeler arasında. Bu örgütlenmeyi de ihmal etmemeliyiz. Tıpkı AET ile yeni ilişkiler geliştirmek gibi, ikili ilişkiler geliştirmek gibi, bu örgütlenme ile de, bu oluşum ile de Türkiye'nin ilişkilerini geliştirmeliyiz.

Soru: Sol güçlerin birliği gerekli diyorsunuz. Sol güçlerin birliği derken, dışarıda bıraktığınız bir sol grup var mı? Sol güçlerin birliği çağrısını yaparken dışarıda bıraktığınız bir sol grup var mı, yoksa bu bütün sol gruplara yönelik bir çağrı biçiminde mi anlaşılmalı?

İkinci bir soru, "Yeni demokrasi kültürü" diye bir kavram geçiyor. Bunu geliştirmek lazım diyorsunuz. Bu demokrasi kültüründen ne anlıyorsunuz? Bunu açıklar mısınız? Üçüncü sorum: Bir de Türkiye'de son aylarda özellikle tartışılan bir konu "Türk-İslam Sentezi". Böyle bir kavram ortaya atıldı. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Behice Boran: Biz kimseyi dışarıda bırakmak istemiyoruz. Böyle bir niyetimiz yok. Ama birlik biliyorsunuz iki taraflı bir anlaşmayla olur. Bir grup, bir parti veya bazı kişiler böyle bir birliğe katılmak istemiyorlarsa, katılmazlar. Zorla onları o birliğe dahil edemezsiniz. Onun için kapsam dışı kalabilir bir grup, iki grup, kimse onlar. Ama bizim amacımız mümkün olduğu kadar bütün solu kaplamasıdır. Tabii bu sol birliği dikkate alırken, bunun içinde bazı derecelenmeler olduğunu unutmamak lazım. Ama gerçek olan; daha birbirine yakın olan, anlaşması kolay olan bir blok düşünülebilir. Daha uzak çevrelerde olan, sola daha uzak olan ama gene de solda addedilebilecek gruplar olabilir.

Demokrasi kültürünün değişmesi deyince benim anladığım şudur: Demokrasi bir memlekette başgösterip, yerleşirken birtakım alışkanlıklar ve gelenekler de meydana getiriyor. Hem düşünce alışkanlıkları hem tavır ve davranış alışkanlıkları meydana getiriyor. Ve bunlar giderek gelenekleştiriliyor. Türkiye'deki demokrasi konusundaki bu yanlış anlayışları, kısıtlı anlayışları değiştirmek ve gelenekleşmiş olan demokrasi adına, bu anlayışlardan doğan davranışları değiştirmek. Bunların yerine daha gerçek anlamda demokratik olan ve bilhassa da daha gelişmeye açık olan demokratik, demokrasi anlayışlarını ve demokratik tutumları ve demokratik davranışları geliştirmek. Demokrasi bildiğiniz gibi sizin de sadece dört senede bir seçimler yapıp parlamentoya üye seçmek değildir. Tüm bir kültür, bir anlayış, bir duygu alışkanlıkları, kişisel, duygusal alışkanlıklar, tutumlarda, davranışlarda, alışkanlıklar, gelenekler ve düşüncelerde alışkanlıklar oluyor. Bunu değiştirmek lazım.

Türk-İslam sentezi, burjuvazinin Türkiye'deki sol akımlara karşı bir baraj olarak geliştirmeye çalıştığı bir ideolojidir. Türkiye burjuvazisi en baştan beri -bilimsel analizlerle, akli tahlillerle değil ama, sınıf insiyakıyla, sınıf içgüdüsüyle- Türkiye'nin nesnel olarak sol akımlara açık bir ülke olabileceğini hissetmiş ve solu baş engel olarak görmüş, baş düşman olarak görmüştür. Sola karşı baraj düşünülmektedir daima. Her ne kadar, baş yöntem olarak baskı zor kullanma yöntemleri revaçta ise de, bilinmektedir ki, yine de sadece bunlarla iş bitmiyor. İdeolojik barajlar lazım, ideolojik yöntemler lazım. Bunun farkındalar. Ve bu arada, milliyetçilik kafi gelmedi. Atatürkçülük hiç kafi gelmedi. Atatürkçülük küçük burjuva aydınlarının, kentteki küçük burjuvazinin bir ideolojisi olmakla sınırlı kaldı. Geniş halk kitlelerinde Atatürk şahsen sevildi, o başka ama, -Atatürkçülük memleketi kurtardığı için vs. ama- Atatürkçülük adında ortaya sürülen ideoloji, sola karşı bir baraj olmak bakımından kifayetsiz geldi, yetmedi. Onun yanında dinsel ideolojiye sarıldılar. Dinsel ideoloji ve dinsel inançları, davranışları, burjuvazi gayet bilinçli ve sistemli olarak teşvik etti. Dinsel akımar kendiliğinden Türkiye'de kuvvetlenmedi. Kendiliğinden büyük gelişme göstermedi. Kendiliğinden halkı şu veya bu şekilde etkilemedi. İstendi böyle olması!

İrtica irtica diye şikayet ediyorlar, halbuki irticanın mesulu iktidardır. İktidarın arkasındaki tekelci büyük burjuvazidir, militarist çevrelerdir, emperyalist, emperyalizmle işbirlikçi olan sermaye çevreleri, bürokratlar ve ordu kadrolarıdır. Bunlar

Arkası 9. sayfada

Başı 8. sayfada

bilinçli olarak solun karşısına bir baraj, bir set çekebilmek için irticayı kışkırtmışlardır; kendiliğinden olmamıştır. Bunun bir parçası olarak da, daha batılı bir görünüm almaya çalışan ve hatta bazen Türk-İslam sentezi deyimine bazen, -her zaman değil ama bazen görüyorum- Batıyı da ekliyorlar; Türk-İslam ve Batı Sentezi. Daha modern görünüşlü ama esaş gerici niteliğini taşıyan yani, gerideki değerleri canlandırıp, gerideki değerleri hakim kılmak. Hatta aralarında şeriat nizamını tekrardan hakim kılmak isteyenler dahi var. Böyle bir sentez geliştirilmektedir. Bunun da amacı sol ideolojiye karşı, sola karşı bir set, bir baraj çekmektir: Kendilerinin sömürücü, militarist, gerici, ekonomik ve politik iktidarlarını böyle bir ideoloji ile kuvvetlendirmektir. Böyle bir ideolojinin, böyle bir iktidarı, gerici iktidarı desteklemesini sağlamaktır.

Soru: Ben tekrar sözü şuna getirmek istiyorum. Legal çalışmaya aday olmaya...Bir kere herşeyden evvel şunu açıkça söyleyebilir miyiz? Bir Türkiye Birleşik Komünist Partisi, TKP ve TİP'in birlikte varoluşu mu? Yoksa gerçekten birleşmiş hali mi?

Bununla bağlı olarak bu birleşmede bugünkü dünyadaki Doğu-Batı ilişkilerindeki yumuşama ve Sovyetler Birliği'ndeki glasnost politikası etmen olmuş mudur size? Değişen dünya koşulları mı birleşmeyi gündeme getirdi. Bir de şunu açıkça sormak istiyorum: TİP ve TKP bugüne kadar aynı mıydı?

Behice Boran: Birlik fikrine çok demiyeyim ama, oldukça eski bir zamanda gelindi. Ve birlik gerekli midir, değil midir diye bir tartışma yapılmadı. O gereklilik baştan sorgusuz sualsiz kabul edildi iki tarafça. Onun için bir problem teşkil etmedi, birleşelim mi birleşmeyelim mi diye. Baştan itibaren konuştuğumuz birleşmenin en sağlam şekilde meydana getirilmesi. O soruya cevap aradık. En sağlam, en doğru biçimde bir birleşme nasıl olur? Bunun için uğraştık. 1980 başlarında birleşme görüşmeleri başladı. Onun için buna dışardan etkiler olmadı, şu tarihte bu olması diye bir şey olmadı. Baştan itibaren, uzun seneler önce birlik meselesini benimsedik. Ve sonunda da, birlikte olduk, mutabık olduk, büyük sorun çıkmadı. Sağlam bir birlik ancak ideolojik ve politik birlik temelinde kurulabilir. İdeolojik ve politik temelde eğer anlaşmıyorsanız birlik olmaz. Onun için en sağlam ideolojik ve politik temeli oluşturmaya çalıştık. Bu temel esasen baştan vardı. Zaten birliğin akla gelişi ve birliğin verimli sonuçla bitişi bundan dolayıdır. Nesnel olarak iki partinin arasında ideolojik ve politik açıdan bir çok yakınlık, ve hatta ve özdeşlik vardı. Ondan dolayı "Neden birleştiler? Niçin birleşme gereğini duydular?" filan gibi sual yerine "Niye bunlar baştan beri birleşmediler?" diye sormak icap eder, "Bu kadar yakınlıkları varken" diye. Ve Türkiye İşçi Partisi'nin gelişmesi, bu birlikteliği daha da güçlendirdi. -Yani ideolojik, politik birlikteliği.- Çünkü Türkiye İşçi Partisi legal bir parti olarak ideolojik ve politik açılardan bütün görüşlerini, kavramları açık açık kullanarak ortaya koyabilecek durumda değildi. Çünkü kısıtlamalar var, 141-142 var, komünist demek bile yasak vs. Ve ilk baştan da, kuruluşunda da, 61'deki kuruluşunda da doğrudan doğruya sosyalist parti anlayışıyla kurulmamış. Sosyalist bir anlayışı var ama, tam yerine oturmuş değil. Fakat şu oldu kuruluşundan kısa bir süre sonra, bilimsel sosyalistleşme sürecine girdi Türkiye İşçi Partisi de. Yön değiştirmeden hep aynı doğrultuda ve aynı yönde gelişti ve güçlendi. Bu yönde, bu istikamette. Bu doğrultu da Marksizm-Leninizm doğrultusuydu. Ve nihayet temellerine oturdu. Bilhassa 4. Kongreden sonra. Bu da birliği, iki parti arasındaki özdeşliği kuvvetlendirdi. Onun için biz görüşmelerimize esasen birliğin, hiç caizsual göstermeden, yani gerekir mi, gereksiz mi?- gerekliliğine baştan inanarak başladık. Sağlam kuruluşu ideolojik politik ve ideolojik temelinde geliştirilmesinde, sadece temel olarak ele almakla kalmayıp, ayrıntılarda geliştirilmesinde ve ayrıntılarda mutabık kalınmasında da aradık. Ve bunu gerçekleştirdik. Ondan sonra da en uygun örgütsel biçim ne olur, bunun üzerinde durduk. Ve bu aşamalardan geçerek birlik konusu sonuca ulaştı. Aynı zamanda tarihimize baktık. Türkiye işçi sınıfının 1920'den bu yana tarihine baktık. O zaman şu neticeye geldik ki, esasen Türkiye Komünist Partisi de Türkiye İşçi Partisi de aynı işçi sınıfının politik hareketinin iki koludur. Aynı hareketin iki koludur. Ayrışmış iki koludur.Binaenaleyh birleşmesi mutlaka, hatta gerekliden de öte zorunludur. Buraya geldik.

Legal partiye aday olma meselesine gelince; genelinde zaten komünist partiler hiçbir zaman illegalde çalışmayı kendileri seçmezler. Legal çalışmanın olanakları, kolaylıkları varken niye illegal çalışma. Illegal çalışma demokrasinin kısıtlı, sınırlı olduğu veya hiç olmadığı koşullarda oluyor. Onun için amaç legalde çalışmak olmuştur. Ve illegaldeyken de -gerek TKP kurulduğundan beri, gerekse 80'den beri her iki parti- legal olanakları en küçüğünde dahi değelendirmiş ve onlardan faydalanarak hareket etmiştir. Faaliyet göstermiştir. Etkinliklerde bulunmuştur. Legale yani. Legal daima gündemde olmuştur. Kendi ideolojimizi değiştirmeden, kendi ideolojik açımızdan, yani Marksizm-Leninizm açısından legal olanakları fırsatları değerlendirmek ve değerlendirerek harekette, eylemde bulunmak. Bu vardı. Bunu şimdi birleşik parti, bütün parti olarak legal faaliyete geçmesi olarak formüle ediyoruz.

Türkiye bugün gerçekten demokrasi denilecek bir rejime sahip değildir. Daha gerçek bir demokratikleşme de başlamamıştır. Ama iktidar bütün istediklerini yapamaz hale gelmiş, toplum yapısı kendisine giydirilmek istenen demirden kafesi reddetmiştir. O kafesi ordan burdan zorlamaya başlamıştır ve kırmaya başlamıştır. Olmaktan olan budur. Ama tam demokratikleşme sürecine girilmiş değildir. Fakat bu süreç dahi ilerledikçe yeni olanaklar belirecektir ve Türkiye kanımızca çok uzak olmayan bir gelecekte, -ne kadar uzak olmayan, onu seneleri rakam vererek söyleyemeyeceğim- ama pek de uzak olmayan gelecekte Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ne bir legal olmak, yasal parti olmak fırsatını verecektir. İktidarlar istemese de, tercihleri olmasa da vermek zorunda kalacaklardır. Çünkü eskiden beri söylemişizdir, daima parlamentoların oluşturduğu ve geçirdiği kanunlardan ziyade, toplumun kendi nesnel gelişme kanunları ağır basar. Türkiye, -o taraftan sevinebiliriz,- demokratik bir ülke olmaya, demokrasinin gelişmesini gerçekleştirmeye mahkumdur diyebiliriz. Bu güzel bir mahkumiyet ama! Böyle mahkumiyet dostlar başına. Güzel bir mahkumiyet; buna mahkumdur.

Toplumun nesnel gelişmesi, öznel koşulların da değişmesi neticesinde iktidarlar komünist partisine yasal olma fırsatı vermek zorunda kalacaklardır, kanımızca. Bu anlamda adayız legal parti olmaya.

H.Kutlu: Bir soru vardı. Doğu-Batı ilişkileri ve yumuşama sizleri de etkiledi mi, diye sordunuz? Biz aslında baştan beri yumuşaktık. O anlamda bizim ilişkilerimizi yumuşama yönünde etkilemedi ama, bir yönde etkiledi tabii. Gerek Türkiye İşçi Partisi, gerek Türkiye Komünist Partisi biraz önce Boran yoldaşın da söylediği gibi, özellikle 80'de gelen darbeden sonrası kendi geçmişimize, kendi eksiklerimize daha eleştirici bir bakış sürecine girdi. İşte buna kendimizi yenileme diyoruz. Bunu yaparken sadece elbette kendimize bakmadık. Bütün bir sol hareketin geçmişini, bugününü değerlendirmeye çalıştık. Ama biz önce kendi eksiklerimizi, kendi yanlışlarımızı bunun içinde görmeye gayret ettik. Ve aynı zamanda dünyaya hep söylendiği gibi, daha değişik çerçeveden bakmak zorunluluğunu gördük. Çünkü sol hareketin durumu artık öyleydi ki, sorunu ciddi olarak ele almak gerekiyordu. Bunu açık yüreklilikle görmemiz gerekiyor. Solun çok önemli bir potansiyeli var. Yani devrimci solun çok önemli potansiyeli var. Fakat bugün bunu kullanabilecek durumda değil. Bu sorunların nedenleri üzerinde uzun boylu durduk. Ve kendimizi yenileme sürecine girdik. Bu süreç içerisinde SBKP 27. Kongresi ve daha sonra gelişen yenilenme politikası, bize her şeyden önce yaptığımız şey konusunda cesaret verdi. Demek ki biz kendi gerçeklerimizi aramada doğru bir şey yapıyorduk. Eski kalıplara bağlı kalmamak da doğru bir şey yapıyorduk. "Marksizmi Leninizmi yeni koşullara yaratıcılıkla nasıl uygularız" diye sorarken doğru yapıyorduk, demek önce bize cesaret verdi. Özellikle dünya koşullarında, yeni koşullar, bunun analizi ve buradan çıkacak sonuçlar konusunda da bize teorik olarak da, metod olarak da esinledirici oldu.

Soru: Biraz önceki cevaplarınızda soracağım sorula kısmen cevap vardı ama, bana göre yeterli değil. Biraz

Arkası 10. sayfada

Başı 9. sayfada

daha açarsanız memnun kalırım. Bu birleşme sürecine nasıl girdiğinizi ve bu birleşme görüşmeleri sırasında sizleri en belirleyici noktaların neler olduğunu açıklarsanız...

Soru: Bu birleşme bildiğimiz kadarıyla yurtdışında gerçekleşti. Bu birleşme sürecine, biliyorsunuz TİP 12 Eylül'le birlikte kapatıldı. Ancak şu anda bir çok TİP üyesi Türkiye'de bulunuyor. Bu insanlar da şu veya bu şekilde çalışmalarına devam ediyorlar. Bu birleşme sürecine bu insanlar nasıl katıldılar?

Soru: Bir sorum daha olacak. TKP şimdiye kadar Sovyet merkezli politika izliyordu. Ve son, biraz önce sözünü ettiğiniz kendisini yenilenme süreci de Gorbaçov'un glasnost politikası ile biraz paralellik arzediyor. Bundan sonra da bu, örneğin Türkiye sorunlarına bakışta bu merkeziyetçi anlayış devam edecek mi? Örneğin, Sovyetler Birliği'ndeki glasnost durunca sizdeki süreç de duracak mı, devam edecek mi?

H.Kutlu: Sol harekette genellikle bölünme, parçalanma sürecinin temel bir eğilim olması nedeniyle iki partinin yani Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi'nin böyle bir birlikle kamuoyunun önüne çıkması kuşkusuz bir dizi soru getiriyor. Ama herhalde şu temel soruyu daha çok düşünebiliyor insanlar, veya düşünecekler. Bir dizi iç sorunlar oldu, bir dizi

pazarlıklar oldu, açık konuşursak. Çünkü iki partinin böyle ilkesel temellerde sağlam birlik ortaya koyabilmelerini kuşkusuz bizim koşullarımızda ne yazık ki, anlamak biraz zor olabiliyor. Boran yoldaş da söyledi, bir kere daha altını çizzelim ki, gerçekten öyle olmadı. Birleşme sürecinin nasıl geliştiğini anlayabilmek için, onun en temel noktası olarak yine biraz önce Boran yoldaşın açıkladığı bir nokta önem taşıyor. Biz birlik sorununa yaklaştığımız zaman, birleşmemek diye bir seçeneği düşünmedik.

Çünkü tarihsel sorumluluk olarak, her iki partinin omuzunda da bu birleşmeyi gerçekleştirme görevi vardı. Biz karşı karşıya geldiğimiz zaman "birleşebilir miyiz?" sorusunu bu yüzden sormadık. "Nasıl birleşebiliriz?" bunu sorduk. Bu açık ve net bir durum ve en önemli yanı bu birleşmenin. Basit gelecek belki ama, en önemli yanı bu.

Başlangıçta ülkede, yani 12 Eylül darbesinden önce koşullar farklıydı elbette. Türkiye İşçi Partisi legal çalışıyordu, biz illegal. Bu koşullar birleşme çalışmalarının önünde kuşkusuz ki bizim dışımızda bir engeldi. Bu, bir ölçüde birlik çalışmalarının yavaş gitmesini getirdi. Ama daha sonra çalışmalar hızlandı. Elbette her iki parti de bu darbenin getirdiği zorlukları aşmakla uğraşıyordu. Fakat, biz aynı zamanda şunu başarabildik: İki parti uzun bir süre eylem birliği çalışmasından da geçti. Bu, özellikle kadroların, her iki parti üyelerinin yakınlaşmasını sağlayan bir süreçti. Elbette bunun da zorlukları vardı. Örneğin bu, ülkede son derece zordu. Illegal koşullar var. Değil iki partinin üyelerinin biraraya gelmesi, her partinin kendi üyelerinin biraraya gelmesi zaten zordu. Ama, Avrupa'da bu biraz daha kolay oldu. Ve nihayet biz iki parti, sorunlara gerçekten -biraz önce söylediğim gibi- yeni tarzda bakabildiğimizi gördüğümüz andan itabaren bir programda birleşebileceğimizi gördük. Ve bir program çalışmasına girdik. Bu program çalışmasının da yapıcı, yenilikçi bir yanı var, kurulan program komisyonu sanki iki ayrı partiden oluşan, insanlardan oluşan bir kurul değil, tek bir partiden oluşan bir kurul gibiydi. Ve orada iki partinin üyeleri bir kurulun üyeleri gibi çalıştılar. Zannediyorum bu bir deney olarak önemli olacak ve birleşildikten sonra da bu konu daha geniş açıklanacaktır.

Kısaca, biz her adımdan sonra belli bir noktada birleşmiş bir parti gibi sorunlara bakabileceğimizi gördük ve bunu hemen karar altına aldık. Ve ondan sonra da henüz birleşmeyi gerçekleştirmediğimiz halde, pek çok sorunu birbirimizle, iki parti olarak görüşerek, danışarak karar altına aldık ve bu süreci geliştirdik.

Sovyetler Birliği ile Türkiye Komünist Partisi ilişkileri meselesine gelince...

Artık dünyanın değiştiğini görmek gerekiyor. Yani o merkezi yapı, yahut Komintern dönemi yok dünyamızda. Epey bir zamandır yok, yeni değil. Bu eleştiri bizim partimize her zaman gelir. Bu konuda tutumumuz açık dostlar. Biz Sovyetler Birliği'ne ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne ilişkilerimizi biz onların politikasına (yahut -diyelim bugün Gorbaçov vardı, Brejnev vardı- bunların politikasına) göre ayarlamıyoruz ki. Biz Sovyetler Birliği ile ilişkileri herşeyden önce Türkiye'nin çıkarını dikkate alarak ayarlıyoruz. Bu nedenle ilkesel bizim ilişkilerimiz. Yani Gorbaçov geldi, bir başkası gelirse bizim ilişkilerimiz ne olacak? Eğer Sovyetler Birliği, Türkiye halkının dostluğu politikasını her zaman olduğu gibi sürdürmeye devam edecekse, kuşkusuz bizim ilişkilerimiz aynı ölçüde devam edecektir. Politik olarak, teorik sorunlar açısından, ideolojik olarak ne olacağı sorusu ise, kuşkusuz o gelecekte yanıtlanabilir. Size açık söyleyeyim; biz eğer ideolojik konuda, dünya komünist hareketi ile ilgili bir sorunda, farklı düşünüyorsak bunu açıkça söyleriz. Biz daha önce de söyledim, görüşlerimizi açık bir dille ifade ediyoruz yoldaşlara.

Soru: İki sorum olacak. Birincisi, her iki parti birleşmeden önce programatik belirli hedeflerini TBKP'nin yeni programına almadılar. Burada şöyle söylentiler yayılmaya çalışılıyor: TBKP legal çalışma olanağı bulabilmek için böyle bir taktik uyguluyor. Yada başka türlü bir yaklaşım sözkonusu: TKP ve TİP sosyal demokratlaşıyor, sağa kayıyor.

H.Kutlu: Bu sorulabilir, soruluyor gerçekten. Biz legale çıkmak için mi program yaptık? Ama bu soru üzerinde düşünüldüğü zaman "Neden böyle bir soru geliyor" dün niçin programımızla ilgili gelmiyordu da, bugün niçin geliyor? Bunu önce cevaplamak lazım.

Biz legaliteyi dün de önümüze koyuyorduk. Bugün de var. Her illegal komünist partisinin önünde bu hedef vardır. Ama biz, bugün legale çıkmayı artık sorumluluğumuzun bir gereği olarak görüyoruz. Ve Türkiye'de, biraz önce Boran yoldaşın açıkladığı gibi, gelişmelerin nesnel olarak buna olanak hazırladığını görüyoruz. Ama legale çıkmaktan önce, yani bizim yasalara göre kurulmuş bir parti olmamızdan önce sözkonusu olan toplumsal meşruiyetimizdir. Yani halkın bizi anlaması, halkın bizi benimsemesi ve desteklemesidir. İşçi ve emekçi sınıfların aydınların, gençliğin. Peki desteklemek ne demektir. Desteklemek demek şu sol içinde çok sık kullanılan, kolay anlaşılması için tekrar edeceğim 'yığını kazanmak' demektir, onların bizi desteklemesi. Hangi komünist partisinin önünde böyle bir hedef olamaz! Yığınları kazanmak, halkı kazanmak. Bu nedenle biz dar anlamda bir programla şirin gözükmek, yasalar çerçevesinde vs...Bunun için elbette yapmıyoruz. Burjuvazi bu kadar aptal değil. Biz programımıza şöyle veya böyle yazdık diye bize yasallık verecek. Bu değil tabi. Sorun ama Türkiye'nin gerçekleridir, dünyanın gerçekleridir. Bunları görmek ve değişen yeni koşullara göre bir politik strateji ortaya koymaktır. Bugün iddialı gelebilir ama, yeni düşünce tarzında kapitalist bir ülke komünist partisi açısından ilk programdır.

Bu anlamda eksiklerimiz de olabilir. İlk programdır, bunun altını çizmek istiyorum. Niye biz böyle bir değişikliği ya da böyle bir yenilenmeyi zorunlu gördük?

Eğer Marksizm-Leninizmin temel özünün gerçeği aramak ve yalnızca gerçeği aramak olduğunu unutursak, o zaman zaten bu soruya yanıt bulamayız. Ve biz gerçeğin gözüne açıkça bakmaktan korkmadık. Ve eğer kimi kavramlar eskimişse, günümüze uymuyorsa bunları atmaktan korkmadık. Örneğin biz, açıkça proletarya diktatörlüğü sözünü kullanmıyoruz. Bunun legaliteyle hiçbir ilgisi yok. Öyle olsaydı belki o zaman bir değişiklik yapardık. Ve belki de daha kolay olurdu. Derlerdi ki, "Ne yapsın, yasal olarak kurulacak ama, yasalar bunu engelliyor. Onun için değiştirdi." Hayır! Biz proletarya diktatörlüğü sözünün tarihsel olarak bu doğru kavramın, bugün günümüz gerçeklerine oturmadığını görüyoruz. Bugün insanlık değişiyor dostlar. Ne yönde değişiyor? Daha hümanist, daha barışçıl, daha demokratik... O zaman biz onun anlayabileceği tarzda görüşlerimizi ortaya koymak zorundayız...

Elbette işçi ve emekçi sınıflarının iktidarı... Bu, programımızda bu temel olduğu gibi var. Özü olduğu gibi var. Ama bu söz söylediğim gibi yok. Çünkü bu söz günümüzde, doğrudan doğruya proletarya diktatörlüğü sözünün demokratik özünü, en geniş demokrasi olduğu özünü yansıtmıyor.

Öte yandan, eskiden "savaş politikanın bir devamıdır" denirdi. Bütün komünistler de bunu söylerdi. Ama şimdi bu ge-

Arkası 13. sayfada

TIP Genel Sekreteri N.Sargın'ın Boran'ı uğurlama töreninde yaptığı konuşma

Kardeşler;

Biliyorum; hepimiz aynı duygu ve düşünceler içindeyiz. Son görevimizi yapmak üzere her şeyi bir yana bırakıp koştuk geldik, geleceğiz. Oysa bugünü hiç yaşamamış olmayı isterdik.

Boran yoldaşın kişiliği ve çalışmaları üzerinde yeniden uzun boylu duracak değilim. Onu hepimiz tanıyor, biliyoruz.

17 yıldanberi onurla taşıdığı son titrı Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı idi.

Türkiye İşçi Partisi genel başkanı... Bir tüzük betimlemesidir bu sözcükler. Boran'a bu betimlerne ek bir kimlik katmamış, Boran kişiliğiyle bu sıfata, o sıfatın çerçevesini aşan bir içerik kazandırmıştır. Çünkü o, daha genel, daha üst, daha kuçaklayıcı bir kimlikle, o sıfata sahip olmadan da Behice Boran'dı; ömrünü işçi sınıfının, emekçilerin davasına adamış yoldaş Boran. Daha 1942'de Yurt ve Dunya ve Adımlar dergilerindeki yazılarından, Universite öğretim üyesi bir aydın-emekçi olarak TKP'ye girişimden başlayarak universite çalışmalarına, Barış Derneği kurucu başkanlığına, daha sonra TİP yöneticisi ve milletvekili olarak uğraşlarına ve nihayet başkanlığına kadar; yazıları sözleri, mahkeme müdafaaları, köy kahvesinden meclis kursusune konuşmalarına, ölümünden iki gün önce son enerjisiyle katıldığı basın toplantısında TKP-TİP birliği müjdesine, her durum ve koşulda tavırlarına, davranışlarına kadar hep aynı Boran'dı, işçi sınıfının önder aydını, emekçisi, militanı Boran; bu yolda her turlu mihnet ve kahrı baştan göze alıp ona göre davranan, işinden olmaların, hapislerin sürgünlerin, son yıllarında hastalıkların yenemediği, direncini kıramadığı yoldaş Boran. Sosyalizmi istiyordu, insanların huzur içinde dopdolu, insanca yaşayacağı düzeni istiyordu. Onu kendi yaşamında gerçekleştirdi. O mihnet ve kahırlar içinde dopdolu insanca yaşadı, bir gününü, bir dakikasını bile heba etmeden, insan olmanın, çağdaş insan olmanın onurunu taşıyarak dopdolu insanca yaşadı. Ve bu yaşamı bizlere miras bıraktı. Örnek alıp değerlendireceğimiz, dersler çıkaracağımız, layık olmaya çalışacağımız miras.

Boran yoldaşı hiçbir zaman kopmadığı ülkesine yolcu ediyoruz bugün. O ülke ki, orada işçi sınıfının ve emekçilerin kurtuluşu için, öncelikle barış ve demokrasi için çetin bir mücadele sürüyor. O ülke ki, orada sol güçlerin, en geniş demokrasi güçlerinin birliği, diyalog ve işbirliği yaşamsal önem taşıyor. O ülke ki, orada, o ülkenin iki işçi sınıfı partisi, bu yaşamsal önemin bilinci içinde aralarındaki birlik sürecini olumlu sonuca ulaştırdılar, ve Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin temellerini attılar. Boran yoldaşın belirleyici katkısıyla.

Boran yoldaş, ülkesine dönüyor bugün. O ülke ki, on binlerce insanı, politik göçmen olarak yurtdışında yaşamak zorunda. Boran'ı, aynı zamanda bu onbinlerce insanın yurda dönüş ve demokrasi istemlerinin bir sembolü, bir ifadesi olarak yolcu ediyoruz.

Boran yoldaş. Sık sık tekrarlardın; komünist doğulmaz, komünist olunur, ve komünist yaşanır, derdin. Sen komünist oldun, komünist yaşadın, son dakikana, son soluğuna kadar komünist kaldın.

Güle güle. Mirasını değerlendireceğiz.

TKP MK Genel Sekreteri H.Kutlu'nun Boran'ı uğurlama töreninde yaptığı konuşma

Sevgili Boran yoldaş,
Değerli Başkanımız.

Görevini yerine getirmenin huzuru içinde son yolculuğunda rahat uyu. Bize emanet ettiğin büyük sorumluluklara uygun davranacağımıza emin olabilirsin.

TİP'li ve TKP'li yoldaşların olarak birlikte, elele, yürek yüreğe senin emek verdiğin TBKP'ne varacağız, birleşik kongremizi sana armağan edeceğiz.

Senin politik yaşamını adadığın, barış, ulusal bağımsızlık demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde, 1920'lerden bugüne gelen işçi sınıfımızın devrimci partisi, Türk ve Kürt halkımızın ayrılmaz bir parçası olarak TBKP'yi daha da güçlendireceğiz. Solun en geniş birliği için gerekli her çabayı harcıyacağız. Demokrasi güçlerinin birliği için aralıksız çalışacağız.

Gözün arkada kalmıyacaktır.

TİP ve TKP üyeleri yoldaşlarım,

Saflarında Boran yoldaş gibi bir yoldaşımızın da olmasından onur duyduğumuz Türkiye Komünist Partisi adına ve kendim adıma tüm TİP'li yoldaşlara, onun yandaşlarına, Boran yoldaşın yakın çalışma arkadaşlarına ailesine yakınlarına ve tüm dostlarına, hepinize başsağlığı dilerim.

Acımız tek bir partinin üyelerinin duyduğu ortak acıdır.

Behice Boran yoldaşın politik yaşamının en önemli bölümünü oluşturan TİP, bilimsel sosyalizmin ülkemizde yasallık kazanması yaygınlaşmasında cesur, kararlı, titiz bir mücadele verdi. Bıçağın keskin sırtında mücadele sözü bunu en iyi anlatıyor. TİP zor koşullarda sosyalizm ülküsünün köylere kadar yayılmasında, Marksizm-Leninizmin gelişip güçlenmesinde etkin bir rol oynadı. Bu zorlu ama heyecan dolu yıllar pek çoğumuzun olduğu gibi benim politik yaşamımın önemli bir parçası olarak bilincimde ve yüreğimdedir. Boran yoldaşla aynı saflarda, sizlerin saflarında mücadele vermiş olmak benim için bir onurdu.

Sonraki politik yaşamında Marksizm-Leninizme her zaman sıkıca bağlı kalmış, sağlam enternasyonalist konumlarda mücadele vermiş, bugün 67 yıllık tarihinin 65 yılını illegalitenin kahredici zor koşulları altında geçirmiş bir partinin, TKP'nin, saflarında Mustafa Suphilerin, Nazım Hikmetlerin saflarında olmaktan onur duyuyorum.

Bu iki partinin mücadele tarihini birleştirecek olan TBKP bizlere, Mustafa Suphiden, Behice Boran yoldaşa kadar uzanan zengin deneylerle dolu, devrimci, mücadeleci, onurlu bir tarih sunuyor. Bu sağlam temel geleceğe güvenle bakmamız için yeterli bir temeldir.

Yoldaşlar, kardeşlerim, değerli konuklar,

Türkiye ve dünya komünist hareketi, barış güçleri Behice Boran'ın ölümü ile en iyi evlatlarından birini yitirmiş bulunuyor. Behice Boran'ın tekrar edilemez büyük insani varlığından boşalan yer ne yazık ki bir daha doldurulamayacaktır. Bu büyük insanı, sarsılmaz komünisti, savaşın amansız düşmanını aramızda bir daha göremiyeceğiz.

Boran yoldaş ona her zaman olduğundan daha fazla ihtiyaç duyduğumuz bir zamanda yitirdik. Şimdi hareketimizin önünde hiç bir zaman olmadığı kadar ağır ve sorumlu ödevler duruyor.

Biz komünistler, sağduyulu bütün insanlarla birlikte barış istiyoruz, şiddetin, nükleer silahların yokedildiği, barış içinde özgür bir dünya istiyoruz. Bilimsel-teknolojik devrimin sınırsız yokedici gücünün, sınırsız varetme gücüne dönüştürülmesini istiyoruz. Ülkemizde de insanlığın çağlar boyunca yarattığı yüce ideallerin, özgürlük, eşitlik, kardeşliğin gerçek haline gelmesini istiyoruz.

Demokrasi ülkemiz insanlarının bir

Arkası 12. sayfada

Başı 11. sayfada

yaşam biçimi haline gelmelidir. Çağımızda artık düşünce suçunun varolabileceğini kabul etmek bir insanlık suçudur. Bir ulusu ezen başka bir ulus özgür olamaz. Ülkemizin ulusal kaynakları, maddesel ve insani değerlerinin emperyalizm, yerli ve yabancı tekeller tarafından talan edilmesi önlenmelidir. Türkiye demokratik kalkınma yoluna girmelidir.

Türkiye, ABD ve NATO başlarının savaş yanlısı, militarist politikalarının aleti olmaktan kurtulmalıdır.

Bu amaçla barış ve demokratik yenilenme hedefimizin bazı ana noktalarıdır. Bu yolla biz, insanın insanı sömürmesinin son bulduğu sosyalizme varmak istiyoruz.

Zorlu ve büyük görevlerimiz bunlardır. Ayrıca, TİP ve TKP birleşme sürecini tamamlayarak yeni bir döneme giriyor. Bu yeni dönem halkımızın vicdanında ve bilincinde yasallaşacağımız bir dönemdir.

Bu sorumluluk dolu döneme Boran yoldaşın yokluğunda giriyoruz. Kendimizi eksik hissediyoruz. Nevar ki asla kötümser değiliz. Hepimizin öğretmeni Boran yoldaşın tüm bilinçli yaşamı boyunca en karanlık günlerinde bile yitirmediği iyimserlikle geleceğe bakıyoruz.

Öte yandan biz ülkemizin geleceğinde olumlu ve etkili bir rol oynayacağımızı, uzak olmayan gelecekte bize büyük sorumlulukla düşeceğini somut göstergelerle ve gittikçe kuvvetlenen bir sezişle hissediyoruz.

Kardeşlerim,

Behice Boran yoldaşla birlikte yaptığımız son basın toplantısı onunla gerçekleştirdiğimiz kollektif çalışmanın çok iyi örneklerinden biriydi.

Her iki parti adına onunla birlikte bir kez daha komünistlerin hapiste yada sürgünde susturulamıyacağı gerçeğinin hala hapislerde politik tutukluların varlığının, süren politik davaların, sürgünde binlerce politik göçmenin varlığının Türkiye'nin bir ayıbı olduğunu haykırdık.

Boran yoldaş yüreğinin son enerjisini dünyaya ve halkımıza bu gerçekleri anlatarak bitirdi. Mücadeleci yaşamını mücadele ile noktaladı.

Bu ses bugün güçlü biçimde yankılanıyor ve yanıt alıyor. Çok sıkışık ve kısa sürede hazırlanan bu uğurlama töreninde ona gösterilen bu yığınsal ilgi bunu kanıtlıyor. Türkiye'de kalabalık bir insan seli onu karşılamaya, kucaklamaya hazırlanıyor.

Politik görüşlerimizi paylaşmasalar bile demokrasi isteyen muhalefet partilerinin liderlerinin tutumlarını uygarca bir davranış olarak görüyor ve teşekkür ediyoruz.

Tüm bunlar başka şeyleri de kanıtlıyor. İnsani duygulara, toplumun demokratik vicdanına ve bilincine, tarihin ileri yöndeki rotasına ters düşen yasalar, kararlar, uygulamalar tersyüz olmaya, düzeltilmeye mahkûmdur. Boran yoldaş vatandaşlık haklarından yoksun edilmişti. Ama bugün onun vatanı Türkiye onu bağrına basıyor.

Türkiye, insanlarımız değişiyor. Demokratizmin, hümanizmin uygarca ilişkilerin egemen olduğu, komünistlerin de politik yaşamda özgürce yerlerini aldıkları demokratik bir Türkiye isteniyor.

Bu gelişme hızlandırılmalıdır. Yarın değil bugün hızlandırılmalıdır. Türkiye solunun acı gerçeği, sürgündeki komünistin sürgünde yaşamını noktalama geleneği artık son bulmalıdır. Politik göçmenler, yurt dışındaki komünistler, ülkeye dönmelidirler. Yarın değil bugün dönmelidirler.

Behice Boran'ın ölümünden dolayı üzüntülerini haklı olarak açıklayanlar, herkes, yarın benzer yeni acılar yaşansın istemiyorsanız şimdi sesinizi yükseltiniz.

Biz insan olmanın en doğal hak ve özgürlüklerinden başka birşey istemiyoruz. Bu hakların verilmesini oturup beklemiyoruz da. Komünistler ülkeye döneceklerdir, dönüyorlar. Yarın değil bugün.

Üstelik ülkemiz komünisti çiçeklerle karşılanmayacağını da iyi biliyor. Ne yazık ki bizde komüniste ölümle geliyor çiçekler.

Boran yoldaş,

Son sözlerinde yer aldığı gibi: Tüm ilkesel konulara bağlılık temelinde **Birlik, Yasallık, Kitlesellik...**

Birlik yerine getirilecektir.

Yasallık kazanılacaktır.

Kitlesellik gerçekleşecektir.

"TKP ile TİP birliğinin önemini belirtmek...işçi sınıfımıza, uluslararası harekete karşı bir taahütte bulunmak demektir" demiştin.

Bu taahüt yerine gelecektir. Boran yoldaş rahat uyu.

Prof. Server Tanilli'nin Boran'ı uğurlama töreninde yaptığı konuşma

Arkadaşlar, dostlar, yoldaşlar

Kendisini son yolculuğuna uğurlamak üzere çevresinde toplandığımız Behice Boran'ı sizlere tanıtmak için uzun uzadıya açıklamalara girişmek gereksiz. Türkiye'de demokrasinin açıkça gündeme geldiği son 35-40 yıllık -o çalkantılı-tarihimize baktığımızda, hele hele işçi sınıfı hareketinin bambaşka boyutlarla sahneye çıktığı 1960'lı yıllardan bu yana geçen sürece eğildiğimizde, onun adı-bütün çarpıcılığıyla-karşımıza çıkar...Dostları kadar düşmanlarının da yakından tanıdığı bir büyük kişiliğin huzurundayız şu anda.

Behice Boran, aydın yaşamına-biliyorsunuz- bir bilim adamı olarak girer. Bilim insanoğlunun gerçekliğe nesnel olarak bakışıdır; ancak, çoğu kişinin iddiası hilafına, tarafsız değildir, taraf tutar. Kimin tarafını? Doğruların tarafını. Behice Boran'ın aydın kişiliğinin oluştuğu yıllarda, dünyanın ve Türkiye'nin doğruları nelerdir?

Barıştan yana olmaktı; gerçek demokrasiye inanmaktı ve nihayet işçi sınıfının saflarında yer almaktı.

Behice Boran'da seçimini bundan yana yaptı ve bu doğruların uğruna adadı yaşamını. Ne onurlu bir seçim ve ne de ulvi bir adayış! Bu açık seçik tercihte, onun aydın sorumluluğu kadar, bilime yürekten inanışının da rol oynadığı kanısındayım.

Ancak, bizimki gibi ülkelerde böylesine bir seçim yapmış aydınları bekleyen, kahırdır, acılardır. Türkiye'de egemen sınıfların barış, demokrasi ve sosyalizm karşısında alabildiğine canavarlaştığı özellikle son 20-25 yıllık dönemde, Behice Boran da, bu kahır ve acılardan payına düşeni bol bol aldı. Hapishanelerden yurt dışında gurbet yaşamına kadar, ne denli çetin koşullar varsa, hepsini gördü, tattı; ve hemen herkese örnek alacak biçimde, göğüslenmesini bildi onları, direndi.

Direnmek, düşmana inat direnmek: Behice Boran'ın kişiliğinin en çarpıcı yanlarından biridir bu.

Aşk olsun ona!

Ülkemizde demokrasinin, Türkiye İşçi Partisi'nin kurulmasıyla da işçi sınıfı hareketinin, özellikle 1961 Anayasasının da yardımıyla yepyeni bir ivme kazandığı 1960'lı yıllardan başlayarak, siyasal gündemin baş maddeleri arasına giren sorun, "demokrasinin sınırlarının genişletilmesi" idi; bir başka sorun da "işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği" sorunuydu. Bu sorunlar, hepimizin bildiği gibi, Behice Boran'ın üzerinde alabildiğine duyarlılıkla durduğu sorunlar olmuştur. Emperyalizme göbek bağıyla bağlı tekelci sermayenin demokrasi düşmanlığı bütün çıplaklığıyla ortaya çıktıktan sonra, Boran'ın bu konudaki duyarlılığında ne denli haklı olduğunu anladık. İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğini gerçekleştiremediği taktirde, başına ne türlü belaların geleceğini de hep beraber gördük ve tattık. Boran'ın İşçi sınıfının si-

Arkası 13. sayfada

Başı 12. sayfada

yasal birliği konusunda bir kardeş partiyle, Türkiye Komünist Partisi ile, uzun süredir yürüttüğü çalışma, o bakımdan hayli anlamlıdır; ilk olumlu sonuçlarını ölümünden bir kaç gün önce onun da bizzat gördüğü ve kamuoyuna açıkladığı çabalar durmamalı, yürütülmelidir.

Behice Boran'ın ruhunu da şadedecektir bu!

Niçin itiraf etmeyelim? Türkiye'de demokrasinin yeniden kurulması kavgasının alabildiğine kızıştığı bir dönemde, Boran'ın engin deneyimlerinde çok daha fazla yararlanacağımız bir sırada yitirmiş bulunuyoruz onu. Ne yapalım? Yaşam akışını sürdürüyor, sürdürecek ve biz de onu uyacağız. Barışa, insan haklarına, özgürlüğe inanan tüm sağlıklı güçlerle ortaklaşa olarak, demokrasinin kaybedilmiş mevzilerini yeniden, ele geçirmenin, onu koruyup daha da yetkinleştirmenin bilinci içindeyiz; sosyalizme varılacaksa —galiba— böyle varılacak, ona da inanıyoruz. Her şey bir yana, şimdi huzurunda saf tutup el bağladığımız kişinin siyasal vasiyeti, bu temel gerçeğin altını bir kez daha çizmiş bulunuyor.

Onu yeniden ve yeniden okuyup değerlendirelim!

Sana gelince sevgili Boran...Sana ve, da etmek üzereyiz şu an; o yazgısal ayrılış saati gelip çatmıştır aziz yoldaşımız. Mevlâna bir beyitinde öyle der: "Öldükten sonra benim mezarımı yerlerde aramayın; benim mezarım ariflerin gönüllerinde olacaktır". Bu sözler bir bakıma-senin içinde doğrudur: senin de mezarın, topraklarda değil, barışa, demokrasiye ve sosyalizme inanan aydınların gönlünde olacak; daha da önemlisi, bütün ömrünü uğruna seve seve adadığın işçi sınıfı, Türkiye işçi sınıfı seni unutmayacak; ebedi yolculuğunu o kadirşinas sınıfın her an taze bir kanla çarpan yüreğinde ve her dem berrak belleğinde sürdüreceksin.

Haydi uğurlar olsun sana!

TSİP Genel Başkanı A.Kaçmaz'ın Boran'ı uğurlama töreninde yaptığı konuşma

Boran yoldaşı kaybettik. Acımız büyüktür. Boran yoldaş artık fiziken aramızda değil. Ama gene yaşamaya devam ediyor, edecek de. Çünkü Boran yoldaş öldükten sonra da yaşamaya devam edecek değerde bir hayat sürdürdü. Tüm ömrünü emekçi halkın davasına adadı, en zor şartlarda mücadeleye girdi ve azimle mücadeleyi sürdürdü.

Sosyalizmin Türkiye'de toplumsal meşruiyet kazanmasında birinci derecede rolü oldu. Bu hizmeti dahi emekçi halkın Boran yoldaşı rahmetle anmasına yeter.

Boran yoldaşın yokluğu, yarım asırlık bir tecrübe ve bilgi birikiminin eksikliği Türkiye solu için elbette bir kayıptır. Ne ki, böylesi bir eksiklik bizleri daha bir kamçılayacak, mücadele azmimizi daha bir bileyecektir. Böylece fiziken olmasa da Boran yoldaş aramızda yaşamaya devam edecektir.

Boran yoldaş tüm hayatı boyunca sömürüden ve baskıdan kurtulmuş bir Türkiye için, bağımsız bir Türkiye için mücadele etti, bunların gerçekleşeceği umuduyla yaşadı. Boran yoldaşı aramızda yaşatmak demek, bu hedefleri mümkün olduğunca erken gerçekleştirmek demektir. Türkiye bağımsızlığını kazandığı, ülkemizde emekçi demokrasisi egemen olduğu ve sosyalizm rayına girdiği ölçüde Boran yoldaşın hizmeti anlam kazanacaktır. Ve böyle bir Türkiye'de emekçi halk Boran yoldaşı en canlı ve onurlu bir şekilde yaşatmayı bilecektir.

7 Ekim'de Brüksel'deki basın toplantısında ...

Başı 10. sayfada

çerli mi? Şimdi bunu söyleyebilir miyiz? Artık eskidi, söyleyemeyiz. Çünkü politikanın devamı politika olmak zorunda. Ve zaten bugün Sovyetler Birliği'nin yenilenme politikası da bu. Uluslararası açıdan onlar tüm uluslararası politikaların, (askeri yöntemler dışında, silahlanma dışında) politik yöntemlerle çözümünü getiriyor. Barış içinde birarada yaşama dün de geçerliydi, bugün de geçerli. Ama burada, ilişkilerde de değişenler var. Artık yıkıcı bir rekabet, barış içinde yanyana yaşamada, yaşama çerçevesi içinde yıkıcı bir rekabet. Bir taraf gerçekten savaşı istemediği halde, -başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkeler savaş istemiyor ama buna rağmen nükleer savaş tehlikesini önlemek mümkün olmuyor. O yüzden bugün barış içinde yanyana yaşama ve yarışma sözü kullanılıyor. Yani iki sistem arasında yarışma.

Çağımız kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır. Bu da değişmedi günümüzde. Ama burada da ilişkilerde bir değişiklik var. Özellikle programımızın geçiş bölümünde çok ilgilendiriyor. Bugün, "Çağımız nükleer silahlanma ve uzay çağıdır" deniyor. Bu nitelikle belirleniyor. Nükleer silahlanma korkutucu çağrışımlar yapıyor bize. Dünyanın yokolması gibi. Uzayçağı bir bakıma teknolojik gelişme bakımından ilerlemeyi ifade ediyor. Şimdi kapitalizmden sosyalizme geçişin bütün temel yasallıkları elbette devam ediyor, ama yeni duruma dikkate almak gerekiyor günümüzde. İnsanlar barış içinde yaşamak istiyorlar. İnsanlar gerginlik içinde yaşamak istemiyorlar. Ve nasıl ki bizde halkımız iş ve ekmeği huzur, güven ve istikrar içinde kazanmak istiyorsa, tüm dünya da bunu barış içinde sağlamak istiyor. Yani toplumsal gelişmenin önkoşulu barış. Eğer böyleyse bütün bir programın sistemi mantığı değişmek zorunda. İşte biz bunun için değiştirdik, bunun için yeni bir politik strateji ortaya koyduk.

Öte yandan, şunlardan da artık vazgeçmek gerekiyor. Ve soruluyor: Acaba Eurokomünizmi görüşlerine yakınlaştığımız için mi proletarya diktatörlüğü sözünü etmeyen ve o dönemde de bu çizgide olmayan çok parti vardı. Demek ki, birincisi, bununla ilgisi yok.

İkincisi, Eurokomünizm geçmişte de tek bir akım değildi, içinde çok farklı görüşler vardı.

Üçüncüsü, bugün aktüel bir akım değil Eurokomünizm.

Bu nedenle o bizim için ne izleyeceğimiz bir öncü, bir yol, ne de bir umacı. Neden herkesin deneyinden ders çıkartmaktan korkalım. Ve ayrıca açık yüreklilikle kabul edelim ki, dünyamızın yeni koşullarını aramada, onlar ilk arayanlardı. Ama herşeyi doğru söylemediler. Gerçeklerin içinde bize göre Marksizme Leninizme çok yabancı yaklaşımlar da vardı.

Bu nedenle programdaki değişiklikle; rın onunla da bir ilgisi yok.

Soru: Bazı örneklerle gençlik hareketine yönelik perspektiflerinizi açıklayabilir misiniz?

H.Kutlu: Evet, çok kısa yanıtlamaya çalışacağım, zannediyorum zamanımız azalıyor.

Bugün gerek demokrasinin kazanılmasında, barış ve demokratik yenilenmede, gerekse bunun temeli olan yeni bir demokratik kültürün oluşmasında, aydınlar içinde ayrıca bir yer olarak gençliği görmek ve ayrıca gençliği ele almak gerekiyor. Yani gençliğin demokrasinin kazanılmasında ve bu yeni politik kültürün yerleştirilmesinde son derece önemli bir yeri olduğu kanısındayız, ancak, burada gençlik sorununa 12 Eylül öncesinden farklı bakmak gerektiğini de görmek lazım. Yani tüm diğer alanlarda olduğu gibi, çok daha geniş bir gençlik kesimini kucaklamak mümkün kanımızca. Ama

Devamı sayfa 6'da

TBKP PROGRAM TASARISI TARTIŞMALARI

TBKP Program Tasarısı üzerine düşünceler

• K.ANTER

A) Program Tasarısının Başlıca Özgüllükleri

TBKP Program Tasarısı uluslararası durumun, insanlığın önündeki temel sorunların, ülkemizin şu anda içinde bulunduğu açmazın özüne ilişkin derin çözümlemelerden hareket eden bu sorunların ve açmazların giderilmesi için gerçekçi ve ivedi çözümler öneren, bugünün sorunlarını yarına bağlayan, ülkemizin, halkımızın, işçi sınıfının geleceğe daha geniş bir anlayışla hazırlanması yollarını açan devrimci bir program taslağıdır.

TBKP Programı Tasarısı, Marksizm-Leninizmin temel yasallıklarından, işçi sınıfının uluslararası ve ulusal/sınıfsal çıkarlarından yola çıkarak, tüm ulusun, bölgemizin ve giderek tüm insanlığın sorunlarını ön plana getiren somut bir eylem kılavuzudur. Uluslararası sorunların ulusal sorunlarla, ulusal sorunların sınıfsal sorunlarla içiçe geçtiği, "tartışmalı, ama karşılıklı bağımlı ve birçok bakımdan bütünsel bir dünya"da (Gorbaçov) yeralan toplumsal ve politik süreçlerin çözümlenmesinden hareket etmekte ve Marksizm-Leninizmin yaratıcı özünü simgelemektedir. Bu açıdan, Tasarı oldukça yaratıcı bir yaklaşımla nitelenmiştir. Tasarıda yeralan, ulusal ve uluslararası duruma ilişkin birçok formülasyon; ulusal düzlemde, TKP ve TİP'in son programatik belgelerinde, MK açıklamalarında, Plenum raporlarında gözlenen, uluslararası düzlemde ise, SBKP MK 1985 Nisan Plenumu ile başlayarak, SBKP 27. Kongresi ve öbür kardeş partilerin son kogrelerinde doruğuna ulaşan yeni anlayışın belirleyici etkisi altında dile getirilmiştir.

Bu anlayış, kuramsal ve ideolojik çerçevede, bilinen önermelerin yinelenmesiyle, "tarih müzesine gider gibi klasiklere geri dönmek(le) değil", onların devrimci özünü yeni koşullara uyarlamakla kendisini göstermektedir. Bu ise, değil yalnızca işçi sınıfının ileri öğelerini, öncü işçileri; TKP ve TİP de içinde olmak üzere devrimci, Marksist parti ve akımların pekçok militanını ve sempatizanını bile bir anlamda sarsan, bir anlamda hareketlendiren bir yaklaşımı getiriyor. Ülkemizde devrimci akımların geçmişte içine düştüğü kısır çekişmeler, kavram ve terminoloji tartışmaları burada artık geride kalıyor; kadrolar daha yapıcı, daha somut önermelerle karşı karşıya bulunuyor. Bir örnek olarak, "proletarya diktatöryası" gibi temel bir kavramın tasarıda olmayışı, TBKP'nin proletarya diktatoryasına ilke olarak karşıçıkması, onu benimsememesi, ona karşı ilgisiz kalması anlamına gelmiyor. Yalnızca, bu kavramın, şimdiki aşamanın ivedi sorunlarına yaklaşım açısından kimi yanlış anlamalara yol açabileceği kaygısından ileri geliyor. Bu mantıkla bile olsa, tasarının içerdiği böylesi yenilikle oldukça cesur nitelikte sayılmalıdır. TBKP'nın kadroları, bizce, bu tür kavram fetişizmlerini geride bırakmış olmalıdır. **Yeter ki,** her durum ve koşulda, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizminin temel çıkarları öne geçirilebilsin; partimizin uluslararası ve ulusal devrimci tarihe, Marks, Engels ve Lenin'in davasına sahip çıktığı ve çıkacağı sürekli işlenebilsin ve bu anlamda, "proletarya diktatoryası" kavramını programa yahut başka bir belgeye (donmuş bir kalıp olarak) koymaktansa, onu daha ustaca, daha gerçekçi biçimde yaşama geçirmek için, kadrolar ideolojik ve kuramsal açıdan yetkinleştirilebilsin. TBKP, bu ustalığı gösterecektir ve göstermek zorundadır.

Program Tasarısı, önemli bir ayrım olarak, **stratejik çizgi saptamasında önceki Program'dan daha değişik bir yaklaşımı** sergiliyor. Eski Ulusal Demokrasi (UD) anlayışı, burada yerini, Barış ve Demokratik Yenilenme (B ve DY) stratejisine bırakmıştır. Kuşkusuz, temel espri olarak, UD ile B ve DY çizgileri arasında köklü çelişkiler, uzlaşmazlıklar yoktur. Ama, bu iki yaklaşımın aynı olduğu da söylenemez. UD stratejisinde, "işçi sınıfının öncülüğünde, köylülüğün, orta katmanların, küçük ve orta kapitalist işletme sahiplerinin bağlaşıklığının erki" (H.Kutlu, **TKP MK 5. Kongre Raporu,** s. 51) ve bu erkin içerebileceği amaçlar sözkonusu iken, şimdi, B ve DY stratejisinde, şimdiki Amerikancı, gerici ve militarist rejimin dışında kalan, çıkarları bununla uyuşmayan tüm toplumsal güçlerin, barış ve demokrasinin kazanılması, toplumun demokratik temeller üzerinde yenilenmesi için çaba harcayan reel ve potansiyel güçlerin erki ve bunun içerebileceği amaçlar sözkonusudur. Burada, hem ulusal, hem de (giderek, ulusal durum üzerinde daha etkili olmaya başlayan) uluslararası durumun somut gerekleri rol oynamaktadır. Bu stratejide demokratik istemlerin, barış savaşımının yeri ve ağırlığı büyümüş; gözönüne alınan sınıfsal ve politik güçlerde de buna uygun düzenlemelere gidilmiştir. Bu koşullarda ve bu sınırlarıyla, B ve DY programı, doğrudan devrimi öngörmeyen, hatta devrime geçiş (yaklaşım) biçimini de gündeme getirmeyen, bu yaklaşım biçiminin önkoşullarını oluşturmaya yönelik, devrimci bir programdır. Gericilik döneminin devrimci programıdır.

TBKP Program Taslağının, bununla bağlı olarak içerdiği başka bir özgüllük de, onun **istem ve önermelerinin çapında** aranmalıdır. Artık, eskiden çoğu kez olduğu gibi, yalnızca işçi sınıfının, yalnızca emekçilerin değil, tüm ulusun, tüm insanlığın istem ve özlemleri öne çıkarılıyor. Bu, kuşkusuz, işçi sınıfının savaşım amaçlarının geri plana atıldığı anlamına gelmiyor; tersine, içinde bulunduğumuz tarihsel evrede, işçi sınıfı-

Arkası 15. sayfada

TBKP Program Tasarısı tartışmaları için YENİ YOL'a ulaşan mektuplar

M.Bahar-İstanbul
10 Mart Parti Örgütü
Yaşar Yıldız-Metris
Altın Yıldız-İstanbul
Nefer Kızılırmak-İstanbul
Eski bir İLD'li-Basel
Hilmi Tuz-İsviçre
Doğu'dan
Barış Anıl-İstanbul
Ömer Yıldız-İstanbul
TKP İsviçre Örgütü
Celal Başak-İsviçre
F.Dağlar-İsviçre
C.Gündüz-İsviçre
Yusuf İsmail-Basel
Sabri Doğan
Kızıl Karanfil Parti Örgütü'nden
Kızıl Karanfil Parti Örgütü eğitim, propaganda ajitasyon komitesi
Kızıl Karanfil Parti Örgütü -bir sempatizan
İ.Canıtez
İstanbul Kazlıçeşme'den Şule-Kemal
Işığın kaynağı
H.Sağlam
K.Anter
Alakent-3 adet
Boran
H.Ü-Boran
C.Zorlu-Boran
Güney Pasifik-Avustralya
İzmir'den
K.Çiyai-Siirt
Melek Tolga-İstanbul
Leyla-İstanbul
Heilbron'dan bir mektup
K.Çetinkaya-FAC
TKP Stuttgart parti örgütleri adına SK Sekreteri Ö.S

Başı 14. sayfada

nın sınıfsal çıkarlarının tüm insanlığın, tüm ulusun yaşamsal çıkarlarıyla yakınlaşması, içiçe geçmesi anlamına geliyor. Program Tasarısında, bu olgu, "ulusal çaptaki sorunların çözümü için mücadele ile genel insanlık sorunlarının çözümü için mücadelenin içiçe geçme(si)" **(TKP 6. Kongresi'ne Doğru II**, s. 40) saptamasıyla dile getiriliyor. Ancak böylesi bir yaklaşımı temel alarak "işçi sınıfımız (...) kendi sınıfsal çıkarları ile birlikte ulusal çıkarları ve genel insanlık çıkarlarını kararlılıkla savunabilir" (s. 29). Bu anlayışladır ki, tasarıda genel insanlık sorunlarının çözüm yolları ilk kez bu ağırlıkta ve belirginlikte yer alabiliyor.

Bu, anlayış ve istemlerle gözlenen genişlik, doğal olarak, **partimizin görünümüyle ilgili kimi yeni formülasyonlarda** da kendisini duyumsatıyor. Herşeyden önce, TBKP, işçi sınıfının devrimci partisi olmakla birlikte, artık yalnızca bu nitelemeye karakterize edilmekten çıkıyor: barışın ve demokratizmin, yurtseverlik ve enternasyonalizmin, aklın, hümanizmin ve sosyalizmin partisi olarak da karakterize ediliyor (s. 51). Buna bağlı olarak, TBKP legale çıkma ve güçlü bir kitle partisi durumuna gelmeyi amaçlıyor.

Bütün bunlar ne anlama geliyor? Sınıfsal konumların terkedilmesi ve sınıf partisi olmaktan çıkarak, popülist bir parti derekesine inme, devrimci amaçları bir yana atıp, "gündelik işleri" ön plana çıkaran revizyonist bir yapılanma sürecine girildiği anlamına mı geliyor? Burada bir kez daha düşünmek zorunlu oluyor: Revizyonizm, işçi sınıfının sonul amacına, sosyalizme ve komünizme geçişi sağlamaya yönelik bir ortamın önkoşullarını yaratmayı amaçlayabilir mi? İşçi sınıfının ve tüm çalışanların çıkarlarının daha gerçekçi, daha akılcı yöntemlerle elde edilmesini benimseyebilir mi? Revizyonizm, ileriki bir aşamanın sorunu olarak bile olsa, devrimi öngörebilir, "kapitalizmden sosyalizme geçiş sosyalist devrimin başarılması, işçi sınıfı öncülüğünde emekçilerin iktidarının kurulması zorunludur" (s.46) diyebilir mi? Proletarya enternasyonalizmine böylesine sahip çıkabilir mi? Ve öte yandan, devrimcilik, yalnızca, kavramları donmuş bir kalıp biçiminde yinelenip durmak, ama bunların gerçekleşmesi için mümkün herşeyi yapmamak, tüm potansiyel bağlaşıklardan adeta ısrarlı bir çabayla uzakta durmak, tepeyi fethetmek için dolambaçlı, inişli çıkışlı yollara girmek yerine dümdüz gitmeye kalkışarak, kadroları telef etmek midir? Akıl, sağduyu ve deneyim böyle bir "devrimciliği" reddetmeyi gerektiriyor. TBKP Program Tasarısında da somutlandığı gibi, "devrimcilik oturup devrimi beklemek, bu arada keskin devrimci sloganlar atmakla yetinmek değildir. Devrimcilik, daha bugünden koşullarda durumun değişmesine müdahale edebilmek, devrimin koşullarını hazırlayabilmek demektir" (Yeni Program ve Tüzük Taslağını Tartışmaya Hazırlanırken, **agy, s.4)**. Bu yaklaşımıyla TBKP, "yalnızca neye karşı olduğunu açıklayan, muhalefet eden ve devrime çağıran bir propaganda örgütü" olmaktan çıkabileceğinin bilincindedir.

TBKP, durumda ileriye doğru bir değişiklik yapmak gereğinden hareket ediyor. Bugünkü durumda, politik güçler oranı barış ve demokrasi güçleri açısından elverişli olmaktan uzaktır. Bunu tersine çevirebilmek ise hem zorunlu, hem de olanaklıdır. Bu ise, partinin devrimi kotarmaya değil, önkoşullarını yaratmaya hazırlanmasını gerektiriyor. Burada, **toplumsal ve ekonomik reformlar için, politik ortamda iyileşme için savaşımın önemi** ortaya çıkmaktadır. Ne var ki, TBKP, reformler için savaşımı kendi başına bir sorun olarak almadığı gibi, kapitalizmin çerçevesinden çıkmanın yolu olarak da görmüyor. O, bu süreci B ve DY aşamasıyla, yakın gelecekteki anti-emperyalist, anti-tekel dönüşümlerle, geleceğin sosyalist devrimiyle, sosyalizm ve komünizm kuruculuğuyla bağlantılı bir çerçevede değerlendiriyor. Ve şimdiki durumda TBKP, demokrasiyi kazanma, geliştirme ve barış savaşımını öne alarak, kapitalizm içinde eylem yürütmeyi cesaretle öne koyabiliyor.

Güncel ve ivedi savaşımın niteliğinin böyle belirlenmesi, tasarıdaki başka özgüllüklerle atbaşı gitmektedir. Herşeyden önce, **sınıfsal güçlerin daha ayrıntılı, daha gerçekçi biçimde çözümlenmesi** sözkonusudur. Dahası, yalnızca işçi sınıfı, köylülük ve öteki emekçiler değil, burjuva akım ve eğilimler de ayrımlı bir inceleme konusudurlar. Egemen burjuvazi ve onun bünyesinden yeralan tekelci-militarist oligarşı ile burjuva demokrat akım birbirinden ayrı tutulmakta ve üstelik, bu sonuncusu içindeki (kemalist eğilimli, Sosyal-Demokrasiye yakın, parlamentarist öğeleri öne çıkaran, ya da burjuva demokrat aydınlarla oluşan akımlar gibi) daha ayrıntılı nüansların varlığı gözardı edilmemektedir.

Ayrıca, tasarıda, burjuvazinin ekonomik ve politik erki arasındaki ayrımlar ve ilişkilere de değinilmektedir.

Benzer biçimde, **parlamentonun işlevleri** de yeniden belirlenmekte ve bu kurumun, politik sistemin en üst organı olması istemi öne sürülmektedir. Kuşkusuz bu istem, halk yığınlarının doğrudan ve daha etkin katılımına ilişkin, gelecekte ortaya çıkabilecek yeni yapıların varlığı olanağını dışlamıyor. Tersine, halkın demokratik takılımını arttıracak önlemlerle birlikte öne sürülüyor. Ve üstelik, parlamentonun varlığını nesnel olarak sürdürdüğü ve alternatif bir organ biçimini bir prototip olarak bile henüz gözlenmediği ülkemiz koşullarında, devlet mekanizmasını "üstten" etkileme olanaklarını gözardı etmek hiç de gerçekci olmayacaktır. Tasarı, böyle bir gerçekdışılıktan uzaktır.

Bunların dışında, çağımıza, çağımızın itici güçlerine, vb. ilişkin kuramsal çözümlemelerde, barış savaşımına verilen hakkı güncel önemde, Kürt ulusal-devrimci akımlarına yaklaşımda, bağlaşmalar politikasında, köylü ve tarım politikalarında, NATO'ya yaklaşımda, tarihin değerlendirilmesinde, vb. eski Program'dan ayrılan önemli noktalar vardır. Bunların kimileri aşağıda özetlenmiştir:

– **Çağımızın tanımı**, yeni politik gerçeklikler ve sınıfsal dengeler gözönünne alınarak genişletilmiş ve demokratik yığın hareketlerinin rolü de eklenmiştir.

– **Barış savaşımı** daha somut ve ağırlıklı bir nitelik kazanmış; nükleer bir savaşta ne yenen, ne yenilen olmayacağı, böyle bir savaşın toplumsal sistem tanımayacağı bilinciyle, barış savaşımının yeni boyutları saptanmıştır.

– **Kürt ulusal sorunu,** güncel gelişmelerin ve bölgedeki ortamın ışığı altında yeniden çözümlenmiş ve Kürt devrimci-demokratlarından ayrı olarak, Kürt ulusal-devrimci güçlerinin değerlendirilmesinde daha gerçekci yaklaşımlar ağırlık kazanmıştır.

– **Bağlaşmalar,** somut ve daha güncel istemler çerçevesinde, daha eşit haklı, daha fazla karşılıklı anlayışa dayalı ve sonuçta, daha geniş bir platformda irdelenmiştir.

– **Tarım ve köylü politikalarında** temel yaklaşım aynı kalmakla birlikte, özellikle büyük köylü katmanlarına ilişkin tutumda belirli değişiklikler yapıldığı görülüyor. Bu açıdan, sözkonusu kesimleri de dışlamayan, üretime katkı yapmayı istemesi ölçüsünde kazanmaya ve desteklemeye çalışan bir yaklaşım öne çıkıyor. Tarımsal üretimin arttırılması ve tarımın modernleştirilmesi kaygısı da tasarıda kendini duyumsatıyor.

– **NATO**'dan hemen çıkmak yerine; uluslararası durumda varolan yaklaşık askersel-stratejik dengeyi bozmayacak, daha gerçekci bir istem olarak NATO'nun etkinliklerini yeniden düzenlemek, NATO içinde dünya ve bölge barışına, uluslararası ve ulusal güvenliğe uygun bir çizgi izlemek, NATO ve VAÖ'nün eşzamanlı olarak, aşamalı biçimde dağıtılmasını öne sürmek ve bunların sağlanmaması durumunda, NATO'nun askersel kanadından çekilmek bu ilk aşamanın ivedi görevleri durumuna getirilmiştir.

– **Tarihsel kalıtın** olumlu ve olumsuz yönleriyle sahiplenilmesi, tasarının oldukça önemli bir noktasıdır. TBKP'nin tarihi doğruları olduğu gibi, hataları da içeriyor. Ve bu önemli saptama,

Devamı sayfa 16'da

Başı 15. sayfada

gerçekçi ve cesur bir yaklaşım olarak göze çarpıyor. Üstelik, gelecekteki hataları en aza indirme kararlılığının da somut bir kanıtı olarak görülmelidir.

B) Tasarıda Yeniden Gözden Geçirilmesinde Yarar Görülen Kimi Noktalar

TBKP Program Tasarısı, yukarda belirtilen ana özgüllükleriyle ve yaklaşımlarıyla, delikanlılık ve gençlik çağını artık geride bırakıp, olgunluk dönemine girmeye başlamış olan bir yapının program taslağını andırıyor. Daha düzeyli, daha gerçekci ve daha somuttur.

Böyle olmakla birlikte, tasarıda yanlış anlamalara yol açabilecek, eksik anlatımlı ya da yeniden redakte edilmesi gereken noktalar da yok değildir. Bu noktalardan bellibaşlıları şunlardır:

1) TBKP'nin yalnızca "TBKP ve TİP" nin devrimci geleneklerinin, mücadele deneyiminin, komünist kültürünün günümüzdeki taşıyıcısı" (s.16) olduğu eksik bir anlatımdır. Bizce, tasarının tümünün de ima ettiği gibi, TBKP TKP ile TİP'in birleşmesiyle oluşmakla birlikte, yalnızca onların değil, **tüm devrimci geçmişimizin olumlu geleneklerinin** sahibi olarak öne çıkmalıdır.

2) TKP ve TİP'in katkılarıyla elde edilen kazanımlar sayılırken, "NATO'ya bağlılığa karşı bilincin oluşması" da sayılmaktadır (s.16). Program tasarısının, ilk aşamada, NATO'ya bağlı kalmayı değil, bağımlı kalmayı karşısına aldığı anımsanırsa, buradaki "bağlılığın" "bağımlılık" olarak düzeltilmesi gerekir.

Ayrıca aynı yere, "sosyalizmin legalite ve halk yığınları arasında geniş bir saygınlık kazanması, işçi hareketiyle kaynaşması"da eklenmelidir.

3) Gerek Giriş'te, gerekse "Komünist Partisi" bölümünde gözlendiği gibi, tasarının birçok yerinde, Partinin "programının, politikasının temeli Marks, Engels ve Lenin'in teorisidir" (s.7), ya da, "TBKP işçi sınıfımızın devrimci politik öncüsüdür" (s.47), ya da, "TBKP politikasının Marks, Engels ve Lenin'in bilimsel teorisine dayandırıyor" (s.48) anlatımları kullanılmaktadır. Bunların, **"Marksist-Leninist"** yerine kullanıldığı düşünülebilirse de, temel karakteristik olarak ve en azından "Parti" bölümünde, örgütün Marksist-Leninist niteliği açıkça belirtilmelidir. Bu vurgunun yerine, "Marksizm-Leninizm teorisi ışığında politika yapabilmek" (s.48) anlatımının konulmasının yeterli olmayacağını, niteliğini gizleyen bir partinin potansiyel bağlaşıklarında da güven uyandırmayacağını belirtmeliyiz. Öte yandan, bu biçim, "legalite" adına yapılmış da olamaz. Çünkü tasarı, burjuvazının -ülkemiz koşullarında- legaliteyi dışlayan en önemli önermelerden biri olarak gördüğü "Kürt ulusuna kendi yazgısını belirleme, ayrılma hakkını tanıma" önermesini açıkça içermektedir.

4) "Çağımızın temel çelişkisi (olan) sosyalizm ile emperyalizm arasındaki çelişkinin gelişme biçimini **belirleyen"** (s.19) bir çelişki olarak, emperyalist saldırı politikası ile barışçı insanlık arasındaki çelişki formülasyonu yeniden redakte edilmelidir.

5) Gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfının savaşım amaçları arasında, şu ya da bu yolla politik erki elde etmek de sayılmalıdır (s. 20).

6) Türkiye'nin emperyalizme ekonomik, politik ve askersel yönden bağımlı olduğu (s.24) doğru olmakla birlikte, daha tam bir anlatım için, "ekonomik, politik, askersel bakımlardan, **her yönden** bağımlı" olduğu vurgulanmalıdır.

7) Ayrıca buraya, "orta düzeyde gelişmiş kapitalist bir ülke" olduğu da eklenmelidir.

Ve yine burada, ülkenin karşı karşıya olduğu ağır sorunların temelinde bu bağımlılığın yattığı belirtilmiştir (s.24). Bu doğru olmakla birlikte, bağımlı kapitalizmin iç dinamiklerni gözardı edebilecek yanlış anlamlarara yol açmamak için, bunun yerine, "ülkenin karşı karşıya olduğu ağır sorunların ve derin istikrarsızlığın **temel nedenleri arasında** bu bağımlılığın payı büyüktür" gibi bir anlatım yeğ tutulmalıdır.

8) Yine aynı sayfada (s.24), 1980 darbesi "askersel darbe" olarak anılmıştır. Başka yerlerde de buna benzer biçemler kullanıldığından, 12 Eylül'ün "giderek faşist bir karaktere büründüğü" önermesinin artık geçersiz olup olmadığı sorusu ortaya çıkmaktadır. Rejimin kazandığı faşist karakterin, giderek yerini, sivil görünümlü otoriter bir rejime bırakması (s.27), kendi başına, 12 Eylül'un faşist bir niteliğe bürünmesini yadsımamakta, tersine doğrulamaktadır.

9) Egemen burjuvazının öğeleri sayılırken, tekelci büyük burjuvazi ile, giderek kapitalistleşen büyük toprak sahipleri belirtilmiştir (s.26). Bu anlatım, birkaç bakımdan tartışılabilir:

a) "giderek kapitalistleşen" değil, çoktan beri **kapitalistleşmiş** öğeler bu tanımın dışında kaldığından, tarımdaki egemen kuşağın eksik dile getirilmiş olması nedeniyle;

b) tarım burjuvazisi arasında kiracılık/kiralama ilişkilerinin de sözkonusu olması nedeniyle, büyük **toprak sahibi** olmayıp, büyük **işletme sahibi** olan öğelerin (tenant kapitalistlerin) dışarda bırakılmış olması bakımından;

c) "büyük toprak sahipleri" ile egemen burjuvazi arasındaki ilişkileri yeterince netleştirmemesi nedeniyle,

bu anlatım değiştirilmeli ve bunun yerine, örneğin, şu formülasyon konulmalıdır: "...giderek kapitalistleşen büyük toprak sahipleri (toprak ağaları) ile, tarımsal üretime yeterli katkıyı yapmayan, ama tarımsal artı üründen önemli bir pay alan büyük işletme sahipleri..." (Bu formülasyon, s.29-30'daki çözümleme için de geçerlidir.)

10) Stratejik çizgi açımlanırken, egemen burjuvazinin bugünkü politikası ve rejimi ile nüfusun ezici çoğunluğu arasındaki çelişki, emperyalizm ve egemen burjuvazi ile halk arasındaki çelişkinin gelişmesini belirliyor, denilmektedir (s.28). Bu anlatım, şu iki nedenle değiştirilmelidir:

a) Emperyalizm ve egemen burjuvazi ile halk arasındaki çelişkinin, anılan ilk çelişkiye böylesine bağlanması fazla şematik bir görünüme sahiptir. Rejimin emperyalizmle iç bağlantılarını gözden uzaklaştırmaktadır. Üstelik, istikrarsızlık ve bunalımın temelinde emperyalizme bağımlılığın yattığını öne süren tezle (s.24) de çelişmektedir.

b) "Bugün politika"ya böylesine geniş bir vurgu kazandırılması, Program' dan çok, politika belirleyen taktik belgelerin sorunu olmalıdır. Aksi durumda, B ve DY stratejisinin yalnızca "bugünkü politika"ya karşı geliştirildiği ve ANAP'ın erkten uzaklaştırılması (olası bir DYP erki, yahut karma bir erk, vb.) ile birlikte geçerliliğini yitireceği anlamı çıkabilir. Çünkü, artık ne "bugünkü politika", ne de "bugünkü rejim" sözkonusu olacaktır!!

11) "TBKP'nin Bugünkü Aşamadakı Amacı: B ve DY" bölümünde, "**"ancak** ekonominin ulusal temellerini güçlendirmek, sanayileşmek, modernleşmek ve üretimi artırmak yoluyla, emekçilere ulusal gelirden daha büyük bir pay sağlamak (...) olanaklıdır" deniliyor (s. 32). Bu da yanlıştır. Burada, üretimi artırmanın, sanayileşmenin ve modernleşmenin yanısıra, **adil ve emeğe saygı temeline dayanan bir gelir dağılımı** da öngörülmezse, emekçilerin gelirinin görece artması asla sözkonusu olmayacaktır.

12) Türkiye'nin NATO içinde kalırken bağlantısızlar hareketine gözlemci olarak katılması önerisi (s.36) tutarlı değildir.

13) "Ulusal Ekonominin Korunabilmesi..." ve "Emekçilern Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi İçin" başlıklı kesimler, demokratık istemlerle ilgili kesimin **hemen ardında,** "Barışçı, Egemen bir Dış Politika" kesiminden **önce** yer almalıdır.

14) Dış ticaretin ve bankaların (dolaylı yollarla da olsa) devletleştirilmesi istemi (s.37), B ve DY hükümetinin "ulusal ekonomiye katkısı olan küçük ya da **büyük** sanayici ve işadamlarının desteğini alacağı" (s.42) önermesiyle pek bağdaşmamaktadır. Bu noktayı, daha önce, tezlerin tartışılması sırasında da anımsatmıştım.

15) "Büyük özel toprak mülkiyetine son verilmesi", B ve DY aşamasının istemi olamaz. Böyle bir istem, zengin köylüleri tarafsızlaştırmaya değil, oligarşi ile açık işbirliğine iter (s.37). O ne-

Devamı sayfa 17'de

Başı 16. sayfada

denle, bunun yerine, sözgelimi şöyle bir istem konabilir: "Toprak ağalarının, topraklarını boş tutan ya da geri yöntemlerle işleten, gerekli verimi elde edemeyen büyük toprak ve işletme sahiplerinin, oligarşi ile işbirliğine yönelen ve demokratizme karşı düşmanca bir tutum alanların toprakları, bedel ödeyerek ya da bedelsiz olarak, ellerinden alınır. Bunlar dışında, üretime yeterli katkıyı yapmak isteyen zengin köylülerin topraklarına, kural olarak, dokunulmaz."

Kaldı ki, tasarıda yeralan formülasyon, daha ilerde, **sosyalizm koşullarında** büyük köylülerin üretim araçlarının **devletleştirilmeyeceğini** belirten açıklamayla da çelişmektedir (s.44).

16) Öte yandan, topraklandırmanın "olanaklı olduğu ölçülerde" gibi muğlak bir kayıda bağlanması (s.37) de benimsenemez. Azı da olsa toprak vermeden, topraksız ve az topraklı köylüleri B ve DY hareketine kazanmak olanaksızdır -onlar, herşeyden önce (Program'dan da) toprağa bakacaklardır! Burada önemli olan, verilecek toprağın "az" olması değildir; çünkü, aynı reformun kapsamı içinde demokratik ve gönüllü kooperatifleşme de vardır ve dolayısıyla, işletme ölçeği hiç de "az" olmayabilecektir.

17) Yine burada, en önemli ekonomik ve demokratik istemlerden bir olarak, **destekleme politikasının iyileştirilmesi,** ayrımlı bir sisteme bağlanması ve yalnızca parasal destek olmaktan çıkarılması da yeralmalıdır.

18) Tasarıda "bağlaşıklık" terimi (özellikle Diyalog ve İşbirliği Politikası bölümünde) birkaç kez kullanıldığı halde, **işçi-köylü bağlaşıklığının** hiç anılmaması bir eksiklik olarak görülmektedir.

19) Politik güçleri, B ve DY programına kaşı tutumlarına göre değerlendirmek, "engelleyici tutum alan güçleri karşısına" (s.43), destekleyenleri yanına almak yaklaşımı fazla şematik ve mekaniktir. Gerçek yaşamda ise, bütünsel bir destekten ya da karşıtlıktan çok, kısmi destekler ya da karşıtlıklar ağırlıktadır. Ustalık, bu tür desteklerden yararlanmak olmalıdır.

20) Barış ve demokrasi güçlerinin hükümeti, öngörülen strateji gereği, burjuvazinin ağırlıkta olabileceği bir hükümeti de kapsarken, ülkemiz koşullarında TBKP'nin bu hükümete katılabilmesi (gönül istemesine karşın) öngörüsü (s.43) gerçekçi olmayacaktır. "Dışardan destekleme" daha gerçekci bir anlatımdır.

21) Sosyalizmin genel yasallıkları sayılırken (s.43), tasarıda Partinin "artan rolü"nden sözedilmiştir. Sosyalizm sözkonusu olduğuna göre, yalnızca "artan rol" değil, "öncü rol" den sözetmek gerekirdi.

22) Gerek sosyalizmin genel yasallıklarına ilişkin pasajda (s.43), gerekse "Sosyalist Türkiye" kesiminde (s.44), "başlıca" ya da "belirleyici" üretim araçlarının kamulaştırılacağı belirtilmektedir. Bu, esas olarak, sosyalist Türkiye'nin değil, kapitalizmden sosyalizme geçiş aşamasındaki Türkiye'nin bir sorunudur. Dolayısıyla bu kesimde anılmamalıdır. Öte yandan, sosyalizmde üretim araçlarında genel toplumsal mülkiyet vardır ve üretim araçlarının iş araçları ile özdeşleştirilmemesi gerekir. Nitekim, "üretim araçlarında **toplumsal mülkiyet** sosyalist sistemin temeli, sosyalizmin ana varoluş etkeni, onun dayanağı ve başlıca ilerleme kaynağıdır." Sosyalizmde bir istisna oluşturan ve her ülkenin koşullarına göre farklılıklar gösteren bu sorunun çözüm biçimi geleceğin bir sorunudur. Ama mutlaka, "elde belirli üretim araçlarının kalabileceği" gibi bir şerh gerekiyorsa, bunun, ücret emek kullanılamayacağı kuralıyla birlikte dile getirilmesi zorunludur.

23) Çok genel bir eleştiri olarak, Program Tasarısı'nın gereğinden fazla uzun; bir programda ele alınması pek zorunlu olmayan güncel, taktik sorunlara dek indiği ve sıradan üye, sempatizan ve işçilerin düşünce zincirini zorlayacak ölçüde uzun tümcelerle, çözümlemelerle ve böyle bir biçemle yüklü olduğu belirtilebilir.

24.9.1987

BORAN YOLDAŞA MEKTUP

İşçi sınıfımız, halkımız, bir önderini, yiğit bir evladını daha kaybetti. Boyun eğmez bir savaşçı, yurtsever bir militan, insan sevgisiyle dolu bir yürek daha sustu. Boran yoldaş, seni de yitirdik.

Değerli yoldaş,

Seni yazmak, seni anlatmak, o koca ömrünü bu küçücük mektuba sığdırmak olası değil. Ölümünle yüreğimize saldığın acıyı ifade etmek ise hiç kolay olmuyor.

Sen, 60'lı yıllarda yetişen pek çok sosyalist için bir öğretmen oldun. Genç kuşakların yüreğine bağımsızlığın ve özgürlüğün, barışın ve yurtseverliğin ateşini körükledin. Meydanlarda, parlamento kürsüsünde o, kadın sesin ve insan yüreğinle, aydınlık bilincinle, boynu bükülmüş işçi sınıfımıza, umarsız kalmış emekçi halkımıza sosyalizmin umut ışığını, parlak şavkını taşıdın.

Yoldaş

Senin ölümünden sonra düşmanların bile seni kötülemek için "o bir komünistti" demekten başka söyleyecek söz bulamıyorlar. Ne mutlu sana, bir komünist olarak yaşadın, bir komünist olarak savaştın, bir komünist olarak öldün. Ne mutlu sana, bizlere, gelecek kuşaklara örnek komünist kişiliğini miras bıraktın.

Bıraktığın miras yalnızca komünist kişiliğinden ibaret değildir. Uğrunda mücadele ettiğin, gerçekleşmesi için son nefesini de tükettiğin Türkiye komünistlerinin birliği mücadelesi, Türkiye Birleşik Komünist Partisidir. TİP ile TKP'nin tek çatı altında bileşmesi, TBKP'nin yapı taşlarının oluşturulmasında oynadığın rol, unutulmayacaktır. Tarih, seni, bir de bu birleştirici, önder yanınla anacaktır, yaşatacaktır.

Yoldaş,

Seni toprağa veriyoruz ama bilesin ki bıraktığın mirası göklere yükselteceğiz. Aramıza katılan her yeni yoldaşa "Boran yoldaş gibi ol" diyeceğiz. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni güçlendirip işçi sınıfımızın ve halkımızın bileği bükülmez öncüsü durumuna getireceğiz. Amerikan emperyalizminin filolarına denizlerimizi kirlettirmeyeceğiz. Üslerini, füzelerini, ajanlarını ve işbirlikçilerini kapı dışarı edeceğiz.

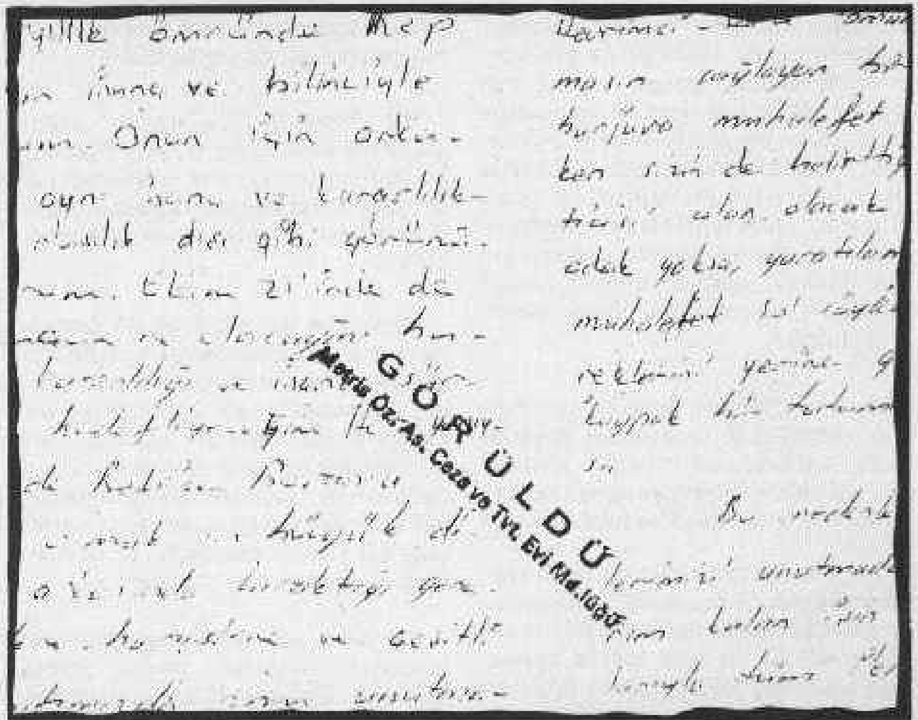
Güzel Türkiye'mizin topraklarına, altında, Türk ve Kürt halklarının özgürce ve kardeşce yaşıyacağı sosyalizmin kızıl bayrağını, mutlaka ama mutlaka dikeceğiz. Söz yoldaş bu görevi bizden sonraki kuşaklara bırakmayacağız.

Kızıl Karanfil Parti Örgütü
Ajitasyon, Propaganda ve Eğitim Komitesi

Metris'ten yazıyorum

Değerli dostlar,

Bugün 11 Ekim 1987. Adını çok duyduğunuz Metris'ten yazıyorum.

Ben içeri girdiğimde 19 yaşında, Behice Hanım'sa memlekete hasretine başladığında 70 yaşındaydı. Ben tutuklandığımın dokuzuncu yılına girdiğimde ise anısının önünde saygıyla eğildiğim, Türkiye işçi sınıfının politik mücadelesinde saygınlığını hiç yitirmeyen, dosta düşmana kararlılığını, inancını kanıtlamanın onurunu şahsında dava arkadaşlarına miras bırakarak aramızdan ayrıldı.

Behice Hanım'ı oldukça kritik bir dönemde ve işçi sınıfının politik birliği için gösterdiği ardıcıl çabaların meyvelerini toplamaya başlamışken, "Onursal Başkanlık gibi Türkiye işçi sınıfı hareketinde daha önce iki kişiye daha kısmet olmuş bu onurlu görevin gereklerini yerine getirecek ve oraya layık bir insan olarak düşünüyordum. Ama ne yazık! Ne yazık ki, yaşam ve doğa acımasızca davrandı ve onu aramızdan aldı.

Birgün yaşam izin verirse II Ekim pazar saat 19.00 da çalınan yas müzikleri yerini TRT radyo ve TV'sinde çalına çoşku dolu bayram şarkılarına bırakacak. Behice boran 77 yıllık ömründe hep bu günlere ulaşacağına olan inanç ve bilinçle hareket etti diye düşünüyorum. Onun için arkasından gözyaşı dökmek yerine aynı inanç ve kararlılıkla eğer yaşarsam -ki biraz olasılık dışı gibi görünüyor. Çünkü idamdan yargılanıyorum. Ekim 21'de yargıtay karara bağlayacak. Sonucun ne olacağını bugünden kestirmek zor- aynı kararlılığı ve inancı sürdürmeyi bir 77 yıl da ben hedefleyeceğim. Her yaşıyla bir örnek olduğu için de Behice Boran'a saygım ve sevgimle yararlı olmak en büyük dileğim. Biliyorum ki, O da arkasında bıraktığı gençlerden ve uğrunda sürgünlere, hapislere ve çeşitli acılara katlandığı işçi sınıfımızda onu unutmayacaktır.

Önümüzde bir erken genel seçim olasılığı bulunuyor. Diyeceksiniz ki şimdi böylesi acılı bir günde güncel politikadan söz etmenin ne kadar doğru olacağını bilmeyecek biri herhalde. Aksine, diyorum ki: Eğer bizler önümüzdeki süreçlere doğru yaklaşmaz ve doğru çözümler gösteremezsek Behice Boran'a karşı görevimizi yapmamış oluruz. Her ne kadar "Türkiye'de tek doğru, biricik doğruyu biz söyleriz" iddiasında değiliz diyorsanız da, ben bu konuda şöyle düşünüyorum: Eğer "Tek doğru" çizgi değilseniz de, bence doğruya en yakın olan sizsiniz. Yani herkeste biraz doğru var, ama en doğrusu yine de birilerinin tekelinde değilse e, de, tekel denmeyecek ama devrimci sol'u tamamlayan, kimi zaman ileri adımlar atmasını sağlayan birilerinin olduğuna inanıyorum. Kaldı ki burjuva muhalefet bile kimi sol söylemlere sahip çıkarken, sizin de belirttiğiniz gibi "bağımsız bir politikanın" üreticisi olan, olacak olan bir odak olmak zorunda. Bu odak yoksa, yaratılamazsa sanıyorum bu dönem burjuva muhalefet sol söylemlere sahip çıkarak, ama onun gereklerini yerine getirmekten kaçınan, 74'de olduğu gibi kaypak bir tutumla yan çizen tutumlara girmesi yine olası.

Bu nedenle diyorum ki, Behice hanıma olan görevlerimizi unutmadan, daha cenazesini bile kaldırmadan yarım kalan işin müjdesini Türkiye işçi ve emekçi sınıflarıyla tüm ilerici aydın ve gençliğe vermeyi gecikmeden yerine getirecek önlemler alınmış olsun. Ancak o zaman Behice hanım huzur içinde güzel günlere, barış ve bağımsızlık içinde aydınlık yüzlü çocukların, gençlerin mutlu insanlık ailesinin umudunun gerçekleştiğini göremeden, ama göreceklere müjdelemiş olsun.

Bir de dolaylı anım var? Behice hanım'da dair. Dilerseniz kısaca anlatayım. Şu anda yargılandığım dava nedeniyle 1979 yılının Ağustos ayında Selimiye'de tutuklanıp içeri atıldığım da Behice Hanım'ın 1 Mayıs nedeniyle "sokağa çıkma yasağı"nı ihlalden gözaltına alınıp Selimiye'ye getirdikleri ve I. koğuşa attıklarını duymuştum. Ama daha sonra aynı koğuşa bende girince o zaman 70 yaşında olan yiğit, direngen ve kararlı Behice Hanım'a ilk kez olarak daha yakın olduğumu duyumsadım. Yaşından ötürü genelde "pili bitmiş bundan böyle meydanı gençlere bıraksın" diyenlere ilk yanıtı o zaman vermişti. Ülkemizde yaygın bir küçük burjuva tabana dayanan örgütlenmeler var. Gerek Türkiye devrimci sol hareketinde ve küçük burjuva ve sol hareketlerde 70-80 yaşına değin mücadeleyi kesintisiz sürdüren çok az sayıda insan var. Behice hanım'a olan saygım biraz da bundan ileri geliyor. Ömrünün sonuna değin yüce davaya olan bağlılığını korumuş, kararlı bir sosyalist olma onurunu taşımıştır. Dedim ya, ülkemizin az sayıda olan, giderek çoğalan 50-60 yaşındakı deneyimli dava insanlarına duyulan gereksinme ancak onları yitirdiğimizde anlaşılıyor. 1983 Kasım'ında yine deneyimli bir önderimizi yitirmiştik. Dört yıl sonra biri daha aramızdan ayrıldı. Artık deneyimlerden yararlanıp geleceğe daha sağlam, daha kararlı adımlarla yürümek için onların kararlı tutumlarından, ödün vermez mücadelelerinden örnek olacak bizler, umutların gerçekleştiğini göreceklere nöbeti devreden ne kadar yararlanacak zengin deneylere sımsıkı sarılmalıyız.

Yaşar Yıldız
Metris As. Ceza ve tutukevi
C-15 Koğuşu Metris/Istanbul

yeni yol: Yazışma adresi: M.Güler, Postfach 130 210, 4150 Krefeld, Federal Almanya. **Herausgeber:** Ermis Verlag. Satz/Dizgi, Umbruch/Tertip, Druck/Baskı: Eigene Herstellung. **İsteme adresi:** Postfach 101016, 4300 Essen 1. **Ödeme:** Ermis Verlag, Stadtsparkasse Essen, BLZ 36050105, Knt. 712703
Fiyatı: 2 DM